№ 78 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 ԱՊՐԻԼԻ — 1914 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 ԱՊՐԻԼԻ № 78

ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի. ամսական 85 կոպ.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул. № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak“
Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10—20 կոպ.
Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ».

TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ԱՊՐԻԼԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 8 ՌՈՒԲ.

Ապրիլի 1-ից մինչև մայիսի 1-ը—85 կ.։ Բաժանորդագրվել կարելի է իւրաքանչիւր ամսի 1-ից սկսած։

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամականիշ։ ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ և 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

Յայտարարութիւնների համար պիտի վճարել I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.։

1914 թւի տարեկան բաժանորդները, որոնք առ 1-ն յունվարի 1915 թ. լրիւ վճարած կլինեն բաժանորդավճար 10 րուբլին, ՁՐԻԱԲԱՐ կը ստանան հետևեալ 2 գրքերից մէկն ու մէկը. «ԳՐ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ 1865—1871 Թ.», «ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐ» Վրձինի։

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Սարուխանօվօ-Կուրինսկի Ակցիոներական Ընկերութեան Վարչութիւնը

խոնարհաբար խնդրում է պ. պ. բաժնետէրերին շնորհ բերել

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻՆ,

որ տեղի կունենայ սոյն ապրիլի 20-ին, ցեր. ժամը 12-ին Բագւում, Վարչութեան կացարանում (Մօլօկանսկայա փող. № 4, տ. Պլօտնիկօվի)։

Ժողովի առարկաներն են.

1) Վարչութեան զեկուցումը Ընկերութեան գործերի դրութեան մասին և նրանից բղխող հարցերի որոշումները։
2) Քննութիւն և հաստատութիւն անցեալ հինգերորդ (1913) շրջանառութեան տարվայ հաշւի և հաշւեկշռի։
3) Քննութիւն և հաստատութիւն 1914 թ. ելից նախահաշւի և գործունէութեան ուրուագծման։
4) Ընտրութիւն Վարչութեան անդամների և կանդիդատների ի տեղի հերթով դուրս գնացածների։
5) Ընտրութիւն Վերստուգիչ Յանձնաժողովի անդամների։
6) Քննութիւն և հաստատութիւն Վարչութեանը տրվող հրահանգի։
7) Քննութիւն և վճռումն Եւլախ-Շուշի երկաթուղ. գծից երկու երկաթ. ճիւղ անցկացնելու հարցի. I ճիւղը՝ Թարթառ կայարանից մինչև արքունական անտառները, մօտ 75 վերստ. II ճիւղը՝ Խաչէն կայարանից մինչև Արաքս գետը, մօտ 105 վերստ։
8) Քննութիւն և վճռումն այն հարցերի, որոնք կարող են ծագել թէ նախ քան ժողովը և թէ ժողովի ընթացքում։

Եթէ ժողովը նշանակված օրը չը կայանայ, այդ դէպքում մայիսի 4-ին 1914 թ. նոյն ժամին և նոյն տեղը տեղի կունենայ երկրորդ Ընդհանուր Ժողով, համաձայն Կանոն. § 66-ի։ Այդ ժողովը կը համարվի օրինական՝ չը նայած ներկայացված բաժնեթղթերի քանակին։

Բաժնեթղթերի ընդունելութիւնը, որ մատնանշված է Կանոն. § 58-ի մէջ, նոյնպէս և բանկերի վկայագրերի (ստացագրերի)—կը կատարվեն Վարչութեան կացարանում ամեն օր, բացի կիրակի և տօն օրերից, ցեր. ժամը 12—2-ը, մինչև ապրիլի 9-ը 1914 թ.։

(հ.) առ. 330. 2—1

ՑԻՐԿ
Ֆ. ԻՊՊԱՏՕՎԻ

Այսօր, երեքշաբթի, ապրիլի 15-ին, տեղի կունենայ շը տեսնված ներկայացում մասնակցութեամբ ցիրկային ժանրի ամենաընտիր նոմէրների։ Այսօր՝ նորից կախարդական բալէտ։ Այդօրինակ բալէտներ տեղի ունեն ներկայումս մայրաքաղաքներում և հասարակութեան կողմից մեծ աջողութիւն են գտնում։ Բալէտին մասնակցում է գեղեցկուհի օր. Ելենա Իպպատօվա։ Այսօր մասնակցում է նոյնպէս—տեղական հասարակութեան սիրելի՝ ժամանակակից երաժշտ. էկսցենտրիկներ՝ Բօզէտտի ընտանիքը, պատկառելի ժօնգլէրներ Կանկօվսկիները, ֆենոմէնալ ակրօբատներ Բօսինի ընտանիքը։

Ցիրկի վերատեսուչ՝ Ֆ. Իպպատօվ
Կառավարիչ՝ Լ. Խուճդաձէ
առ. 328. 1—1

„Մշակի“ խմբագրատանը վաճառվում են

ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԿԵՐԸ.
1) Հասարակութեան նեցուկները, Հ. Իբսէնի, Թարգ. Լ. Բաբայեանի 50 կ.
2) Նոր կեանքի շեմքում, դրամ.-էտիւդ գաւառ. կեանքից, Ա. Բ-ի 40 կ.
3) Նշանվածներ, պիէս 3 գործ., Ալ. Աբէլեանի . . . . . . 60 կ.
4) Ուսանողներ, 3 գործ., Գ. Բաշինջաղեանի . . . . 50 կ.
5) Կայէնի ճանկերում, դրամա 5 գործ. Աւ. Առաքելեանի . . . 50 կ.
6) Մազղա, դրամա, 5 գործ. Լեւոն Մանուէլեանի . . . . . . 40 կ.

Հասցէն՝ Ред. газ. „Мшакъ“, Тифлисъ.
(4) 10—5

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՄԻԱՑԵԱԼ-ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԵՒ ՄԵՔՍԻԿԱՅԻ ՄԻՋԵՒ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

12—13 ապրիլի

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ. — Մեքսիկական ֆեդերալիստները գնդակահարում են Տեխասի սահմանը և հրդեհեցին Նուէվօ-Լարէդօ քաղաքը (Մեքսիկայում)։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ.—Կարանցայի անուան ուղարկած նոտայում Բրայանը յայտնում է, որ Միացեալ Պետութիւնները կը հեռացնեն զօրքերը Մեքսիկայից բաւարարութիւն ստանալուց յետոյ. եթէ Կարանցան թշնամաբար վերաբերվէ դէպի Հիւսիսային Ամերիկան, դրանով նա պատերազմի գիրկը կը նետէ բովանդակ Մեքսիկան, Խուէրտայի իշխանութիւնը կը պահպանվի, ապստամբների գործը կը կործանվի։

Գերմանական, ֆրանսիական և սպանական դեսպանները այցելեցին պետական քարտուղար Բրայանին՝ պարզելու այն հիմունքները, որոնց համաձայն օտարազգի նաւեր ու ապրանքները մուտք են ունենալու Վերակրուց։

ԼԱՐԷԴՕ.—Ամերիկացիների թնդանօթների կրակից Նօվօ-Լարէդօն փլատակների կոյտ է դարձել։ Սպանվեցին 2 մեքսիկացի։ Շատ շէնքեր փլվեցին հրդեհվելով մեքսիկացիների ձեռքով։

ՎԵՐԱԿՐՈՒՑ.—Լուրերի համաձայն, Մեքսիկա քաղաքում ամբոխը քարուքանդ է արել Վաշինգտօնի արձանը։ Խուէրտայի որդին առաջնորդում էր ամբոխը, ինքը Խուէրտան պարանը նետեց արձանի վրա։

ՄՕՆՏԵՎԻԴԷՕ.—Լրագիրներն ասում են, որ հարաւ-ամերիկեան հանրապետութիւնները, երկիւղ կրելով որ մի գուցէ իրանք եւս կուլ գնան Միացեալ-Պետութիւններին, պէտք է համաձայնութիւն կապեն միմեանց հետ՝ դիմադրելու համար։

Տեղի ունեցան ցոյցեր Միացեալ-Պետութիւնների դէմ։ Ոստիկանութիւնը արգելք եղաւ ցուցարարներին՝ դիմելու դէպի ամերիկեան միսիան։ Ընդհարման ժամանակ մի քանի մարդ վիրաւորվեցին։

ԲՈՒԷՆՈՍ-ԱՅՐԷՍ.—Լրագիրները դատափետում են Միացեալ-Պետութիւնների վարմունքը մեքսիկական հարցում։

ՏՕԿԻՕ.—Օկուման իր օրգանում կտրուկ կերպով հերքում է այն լուրերը, թէ Եապօնիան փոխել է իր քաղաքականութիւնը Մեքսիկայի վերաբերութեամբ. Եապօնիան չէզոք կը մնայ դէպի կռւող կողմերը, բայց կարող է փոխել իր քաղաքականութիւնը, նայած մեծ պետութիւնների վերաբերմունքին առ Մեքսիկան։

ՈՒԼՍՏԵՐԵԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

12—13 ապրիլի

ԲԷԼՖԱՍՏ.—Ապրիլի սկզբին «Ֆաննի» շոգենաւը գերմանական նաւից բեռնեց 70,000 հրացան, որ յետոյ տարվեց Հիւսիսային Իրլանդիայի զանազան նաւահանգիստները։ Հրացանները փոխադրեցին 200 աւտոմօբիլով Իրլանդիայի ներքին տեղերը, որի ժամանակ ուլստէրցի կամաւորները զօրահանդէսներ էին կատարում, որպէսզի իշխանութիւնների ուշադրութիւնը զէնքի փոխադրութիւնից այլ կողմ դարձնեն։

ԼՕՆԴՕՆ.—Ասկվիտը, որ առաւօտը մեկնել էր քաղաքից, շտապով կանչվեց յետ և մասնաւոր խորհրդակցութիւն ունեցաւ ուլստէրական դէպքերի մասին Բերրէլէի, Հարկօրտի և գեներալ Մաքրիդի հետ, որ վերջերս նշանակվեց Բէլֆաստի զօրքերի հրամանատար, նաև մի քանի ուրիշ օֆիցերների հետ։ Յետոյ Ասկվիտը նորից մեկնեց Լօնդօնից։

ԼՕՆԴՕՆ.—Երեկոյեան լրագիրները հաղորդում են, որ ուլստէրցի կամաւորների զօրահաւաքը կատարվում է զէնքի ու ռազմամթերքի կօնտրաբանդ ներմուծման առաջն առնելու նպատակով։ Զէնքի ժողովվելու կոչին արձագանք տուին 40,000 հոգի զինված մահակներով։ Կամաւոր զինւորները գրաւեցին երկաթուղային կայարանները, կանգնեցրին գնացքների երթեւեկութիւնը, խզեցին հեռագիրն ու հեռախօսը, պահակներ դրին ճանապարհների վրա, կանգնեցնում էին աւտոմօբիլներն ու կառքերը, շրջապատեցին սահմանապահ զօրամասերի դիրքերը և մաքսատները, ձերբակալեցին կառավարական պաշտօնեաներին։ Կամաւոր զինւորների հարիւրաւոր աւտոմօբիլները ժողովվեցին 3 նաւահանգստում, ուր գիշերս եկան 3 շոգենաւ հրացաններով ու ռազմամթերքով։ 70,000 հրացան, մի քանի գնդացիր ու 5 միլիոն փամփուշտ աւտոմօբիլներով տարան զանազան պահեստները, որոնց այժմ որոնում է ոստիկանութիւնը։ Կառավարական շրջաններում կարծում են, որ անմիջապէս ձեռք կառնվեն խիստ միջոցներ։

ԲԱԼԿԱՆՆԵՐՈՒՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

12—13 ապրիլի

ԱԹԷՆՔ.—Մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչները յանձնեցին Վենիզելոսին մեծ պետութիւնների պատասխանը։ Իրանց պատասխանում մեծ պետութիւնները ըստ արժանոյն գնահատում են Յունաստանի հաւաստիացումները և խոստանում են ամեն ջանք գործ դնել, որպէսզի Ալբանիայում տիրի լիակատար հաւասարութիւն ամբողջ ազգաբնակութեան համար զանազան իրաւունքների, կրօնի և լեզուի տեսակէտից։ Մեծ պետութիւնները կազդեն Թիւրքիայի վրա, որպէսզի յոյն ազգաբնակութիւնը Իմբրօսում, Տենէդօսում և Կաստէլլօ-Րիզօյում ստանայ երաշխիքներ, թէ իր կրօնական և դպրոցական շահերի դէմ խոչընդոտներ չեն յարուցվի։ Բացի դրանից, մեծ պետութիւնները ազդելու են Թիւրքիայի վրա այն մտքով, որ Յունաստանը խաղաղ ճանապարհով տէր կանգնէ Եգէեան կղզիներին։ Մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչները բերանացի խորհուրդ տուին Յունաստանին՝ դուրս հանել յոյն զօրքը Հիւսիսային Եպիրոսից։ Վենիզելոսը պատասխանեց, որ իսկոյն հրաման կարձակէ։

Զմիւռնիայի յոյն հիւպատոսը, որ գնացել էր վալիի մօտ բանակցելու յունահպատակներին արտաքսելու մասին, չէ ընդունվել այն պատրուակով, թէ իբր վալին մեկնել է քաղաքից։ Միաժամանակ յունահպատակներին ոստիկանութիւնը յայտնել է, որ նրանք անմիջապէս պէտք է մեկնեն։ «Պատրիս» լրագիրը ասում է, որ եթէ յոյների դրութիւնը Թիւրքիայում չը փոխվի, այն ժամանակ Յունաստանը բնականաբար կը խզէ իր յարաբերութիւնները Թիւրքիայի հետ, որովհետև Յունաստանի ոյժերը գերազանց են։

ՍԱԼՕՆԻԿ.—Մի շաբաթվայ ընթացքում Թրակիայից արտաքսվել են 25,000 յոյն։ Փախստականները սաստիկ կարիքի մէջ են։ Կրկին 15,000 արտաքսվածներ նաւերի են սպասում Թրակիայի ափերում։

ԱԹԷՆՔ.— Հելլէնական կառավարութիւնը պատուիրագրեց Հիւսիսային Եպիրոսի զինւորական իշխանութիւններին անյապաղ դուրս հանել զօրքերը երկրից։

ՎԻԷՆՆԱ.—Երկարատև հիւանդութիւնից յետոյ մեռաւ 82 տարեկան հասակում ունգարական նախկին մինիստր-նախագահ բարօն Ֆէյէրվարին։

Երեկոյեան բիւլլետէնը յայտնում է, որ կայսրի առողջութեան մէջ ոչ մի փոփոխութիւն չը կայ։ Սրտի գործունէութիւնը առաջվայ նման լաւ է։

ՎԻԷՆՆԱ.—Դուրացցօյից տեղեկացնում են, որ ցերեկով դուքս Աբրուցցիի հրամանատարութեամբ եկաւ իտալական նաւատորմը։ Դուքսը և նաւաստիները ընդունվեցին պրինց Վիդից։

«Կոր. Բիւրօն» հաղորդում են Դուրացցոյից, որ Եպիրոսի հարցի հետ կապված բոլոր տարաձայնութիւնները այժմ բոլորովին հարթված են. միւս չը լուծված հարցերի առիթով բանակցութիւնները շարունակվում են։

ՑԵՏԻՆԻԷ.—Ներքին գործերի և լուսաւորութեան մինիստրները երեկ հրաժարական տուին։ Այսօր նշանակվեցին ներքին գործերի մինիստր՝ սկուպշչինայի անդամ Վուկէտիչը, ժող. լուսաւորութեան մինիստր՝ սկուպշչինայի նախագահի օգնական Չէրօվիչը։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

12—13 ապրիլի

ՀԷԼՍԻՆԳՖՕՐՍ.—Երկարատև վիճաբանութիւններից յետոյ ընդունվեց հիմնական օրէնքների մասնաժողովի մշակած նախագիծը այն ամենահպատակ ուղերձի, որ վերաբերում է օրինական կարգուկանոնի վերականգնման։ Սօցիալ-դեմօկրատները խիստ ճառերով պաշտպանեցին ուղերձի չափաւոր տօնը և ներկայացված պահանջների պակասաւորութիւնը և առաջարկեցին զանազան ուղղումներ, որոնք, սակայն, մերժվեցին սէյմից։ Ընդունված ուղերձը բռնում է 40 տպագրական երես և միջնորդում է դադարեցնել Ֆինլանդիայի նկատմամբ ձեռք առնված որոշումների գործադրութիւնը, որոնք հրատարակված են հակառակ երկրի սահմանադրութեան։ Այնուհետև ուղերձը խնդրում է իրաւունք տալ ֆինլանդացիներին անարգել օգտվել խօսքի, միութիւնների, ժողովների ազատութիւնից, անձեռնմխելիութիւնից և այլն։

ԿԻԵՎ.—Ստօլիպինի արձանը կառուցանող յանձնաժողովը որոշեց չը ծախսված գումարից 5000 ր. նուիրել Ստօլիպինի անուան ապաստարանին, 111,000 րուբլին դարձնել անձեռնմխելի դրամագլուխ, որի տոկոսիքը կը տրվի երեք նպաստ ծառայութեան պարտականութեան զոհերի ընտանիքներին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Վախճանվեց Պետ. Խորհրդի անդամ իշխան Գոլիցինը։

Փակվեց օդագնացութեան համագումարը, մի շարք բանաձևեր ընդունելուց յետոյ։ Հետևեալը կայանալու է Մոսկվայում 1916 կամ 1917 թւին։

ՔԻՇԻՆԵՎ.—Եկաւ ժող. լուս. մինիստրը։

ՌԻԳԱ.—«Պրովօդնիկ» գործարանում աշխատանքները վերսկսվեցին ամբողջովին։

ԽԱԼՏԱ.—Ներքին գործերի մինիստրը մեկնեց Թէօդոսիա։

ԽԱՐԲԻՆ.—Անտառագործ Զերկասօվը հեռագրում է Մուլին կայարանից, որ մի խումբ խունխուզներ գերեցին երկու ռուս ծառայողի և նրանց սպանելու, բանուորներին ցրելու և նիւթեղէնը այրելու սպառնալիքով պահանջում են 15,000 րուբլի փրկանք, 30 հրացան և 20,000 փամփուշտ։ Ուղարկված է ռուսաց սահմանապահ գունդը՝ գերվածներին ազատելու համար։

ՈՒՐՄԻԱ.—Տեղս եկաւ մշտական բնակութեան համար 5 քիւրդական ցեղերի պետ Շէյխ-Բարզանը իր մարդկանցով։

ՈՒՐՄԻԱ.—Շէյխ Բարզանին հպատակ քիւրդերի առանձին խմբակները շարունակում են կռւել թիւրքաց զօրքերի դէմ, որոնք ըստ երևոյթին յաղթում են։ 80 հոգի փախել են Պարսկաստան։

ԹԷՀՐԱՆ.—Դիւանագիտական մարմնի, եւրոպացիների և պարսիկների ներկայութեամբ հոգեհանգիստ կատարվեց սպանված շվէդ մայոր կոմս Լէվէնհաուպտի համար, որի մարմինն այս օրերս ուղարկվում է Շվէդիա։

ՎԻԷՆՆԱ.—Օդագնացութեան միութիւնը Բէրլինէրի ձերբակալութեան առիթով արգելեց իր անդամներին թռչել աէրօպլաններով դէպի Ռուսաստան։ Օդագնացները պարտաւոր են թռչելուց առաջ ստորագրութիւն տալ, որ իրանք Ռուսաստան չեն թռչի։ Խախտելու դէպքում որոշված է պատիժ։

Հրատարակված է հետևեալ բիւլլետէնը կայսրի առողջութեան մասին. խորխը բաւականին մեծ քանակութեամբ մաքրվում է. ինքնագիտակցութիւնը առաջվայ նման բաւարար է։ Կայսրը ունկնդրութեան ընդունեց բաւարական պրինց Լէօպօլդին։

ԲԵՐԼԻՆ.—Աւագների պալատի շինութեան մէջ կայացաւ Ռուսաստանը ուսումնասիրող գերմանական ընկերութեան անդամների առաջին ընդհանուր ժողովը։ Որոշվեց հրատարակել մի առանձին երկամսաթերթ, նուիրված բացառապէս Ռուսաստանին, և առանձին ռուսական տարեթերթ։ Նիստում պրոֆ. Աուհագէնը զեկուցում կարդաց Սիբիրի և նրա արտադրիչ ոյժերի մասին։

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԻԱ.—Եկաւ Ազիզ-բէյը, որին կայարանում ամբոխն ընդունեց ցնծութեամբ։ Ազիզ-բէյը մեկնեց Կահիրէ յատուկ գնացքով։

ՊԱՐԻԶ.—Ընտրութիւններն ընթանում են առանց միջադէպերի։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄՕՍԿՎԱՅԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹԵԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ռուսական այս հին մեծ մայրաքաղաքում կենտրոնացած է հայ ուսանողութեան մեծամասնութիւնը, որի ստուար մասը բաղկացած է չքաւոր ծնողների զաւակներից։ Կան այնպիսիները, որոնք հազիւ ամսական ստանալով 10—15 ր.՝ հարկադրված ապրում են խոնաւ և բորբոսնած սենեակներում, իրանց կեանքը վտանգի ենթարկում և վերադառնում հայրենիք թոքախտի նշաններով։

Չքաւորներին օգնող Գասպարեան անկելանոցը թերևս իր սուղ միջոցների պատճառով այնքան էլ դրական օգնութիւն հասցնել չէ կարողանում. տալիս է իւրաքանչիւրին 10 ր., որի համար էլ պէտք է կապեր ունենալ։ Սակայն քաղցած մարդուն ծով է կապեր տալը։

Հայ ուսանողների նիւթական դրութիւնը համեմատաբար աւելի լաւ է։ Բացատրվում է այդ նրանով, որ այստեղ գոյութիւն ունեցող կանանց ընկերութիւնը աւելի դրական և գիտակցական գործունէութիւն է ցոյց տալիս, որը բացի անդամավճարներից, իւրաքանչիւր տարի կազմակերպում է ներկայացումներ և բաւականին խոշոր արդիւնք ստանում նրանից։

Ցիրաւի պէտք է խոստովանել, որ այդ ընկերութիւնը եռանդով է գործում։ Նա մանրամասն տեղեկութիւններ է հաւաքում չքաւոր ուսանողուհիների մասին և հնար եղածին չափ հասցնում իր անմիջական օգնութիւնը։ Բայց ինձ զարմացնում է մի բան, թէ ինչու ուսանողները չեն նպաստվում այդ ընկերութիւնից. մի գուցէ նրանց ցաւը վերջինիս սրտին մօտիկ չէ. կամ գուցէ այդ ընկերութիւնը համոզված է, որ ուսանողները երբեւ տղամարդիկ աւելի ճարպիկ են և իրանց գլուխը մի կերպ քարշ կը տան։

Ճիշդ է, սովից նրանք չեն մեռնում. մի կերպ եօլա են գնում. բայց չէ որ այդ նրանց շատ թանգ է նստում։

Սակայն, իմ կարծիքով, աւելի լաւ է այդ ընկերութիւնը դարձնել ուսանող-ուսանողուհիների ընկերութիւն և միացած ոյժով գործել յօգուտ ուսանողութեան՝ առանց սեռի խտրութեան։

Այստեղ չենք կարող չը նկատել, որ տեղիս բազմաթիւ հայ հարուստները շատ բացասական դիրք են բռնել ուսանողութեանը օգնելու խնդրում, միանգամայն մատ-մատի չեն խփում։

Սրանց վրա ամենևին չէ ազդում այն ուսանողների ամենաթշուառ կեանքը, որոնք օրերով տաք կերակուրից զուրկ են մնում։ Երբեմն կարծում էք, որ թերևս նրանք անծանօթ են մեր ուսանողութեան կենցաղին։ Սակայն անհիմն ենթադրութիւններ են սրանք։

Ենթադրելով որ մեր հարուստները տեղեկութիւններ չունեն մեր հայ չքաւոր ուսանողների կենցաղից, ես ինձ թոյլ եմ տալիս բերել այստեղ երկու օրինակ, որոնք աւելի կասեն՝ քան երկար ու բարակ յօդուածները։

Վերջերս ես ծանօթացայ ցնցոտիներով ծածկված մի հայ ուսանողի հետ, որը ինձ վրա մի շատ կրթված մարդու տպաւորութիւն թողեց։ Նրան աւելի մօտ ճանաչելու համար ժամ նշանակեցի, հասցէս տուի և խնդրեցի ինձ մօտ գալ. խոստացաւ։ Որոշած ժամին ինձ կանչում է հեռախօսի մօտ և յայտնում, որ չի կարող գալ։ Պատճառը չի յայտնում. խնդրում է ինձ իր մօտ գնալ. ես գնացի։

Խեղճը ապրում էր քաղաքի ծայրում, համալսարանից շատ հեռու. այդ մասում սենեակները էժան են։ Առաւօտները վաղ վեր է կենում և ոտքով գնում համալսարան, որը 7—8 վերստ հեռաւորութեան վրա է գտնվում։

Սենեակը մութ, խոնաւ, նման մի խուցական որջի։ Դէհ 7 րուբլիանոց սենեակը, այն էլ Մոսկվայում, ինչ պէտք է լինի։

Երկար խօսելուց յետոյ պարզվեց, որ ապրում է մի բանւորի հետ, որը ապրեցող

լինելով իրան չէ խանգարում. շատ անգամ տուն չէ գալիս. իսկ եթէ գալիս է, արբած դրութեան մէջ՝ և անմիջապէս պառկում-քնում է, որով և [illegible] թիւն տալիս [illegible] իւրաքան-չիւրը վճարում է 3 ր. 50 կ.:

[illegible] է մի այնպիսի [illegible], ուր [illegible] է [illegible], աղմուկը և [illegible] անտանելի է, [illegible] ծանր [illegible] կրթութիւնը: [illegible] շուկայում [illegible] իրանցի հետ [illegible] հագնում [illegible] գնալիս: [illegible] կարող լի-[illegible]

[illegible] օրինակով, ես [illegible] և դարձնում [illegible] աւոր ուսա-[illegible] է կազմվի [illegible]

[illegible], մեղք են [illegible] նրանց, [illegible]

Արշամ

ՌՈՒՍ ԿԱԴԵՏԱԿԱՆ ԼԻԲԵՐԱԼԻԶՄԸ ԱՌԱՋ ԵՒ ԱՅԺՄ

(Քաղաքական խոհեր ու դիտողութիւններ)

Քաղաքական նշանակալից խոհերի առիթ է տալիս կադետական կուսակցութեան վերջերս գումարած կոնֆերենցիան:

[illegible] բոլոր [illegible] ներկայացուցիչներին՝ սկսած կադետական [illegible] պահպանողական [illegible] կուսակցութեան աջակողմի [illegible] Մակլակով, Չելնոկով և այլն:

Կար ժամանակ, 8—9 տարի առաջ, երբ ռուս լիբերալ ու առաջադէմ քաղաքացիութեան [illegible] փայլուն ներկայացուցիչները—[illegible] ներ, [illegible] (պրոֆեսսորներ) [illegible] սկսած առօ-[illegible] եւրոպական [illegible]—պարլամենտական [illegible] կերա-[illegible] առաջ-[illegible]

[illegible] բարեփոխու-[illegible] «էվօլիւցիօնական թէօրիան»...

[illegible] Պետր Ստրուվէն:

Պետր Ստրուվէն...

[illegible] փոփոխականութեան [illegible] ծագութեան [illegible] տիրալ [illegible] Դա վաղեմի [illegible] «освобожде-ния»-ի [illegible] հետև կա-[illegible] Ռու-[illegible] մե-[illegible]» խոկում-[illegible] իստիկական [illegible] հրատարակիչը:

Ամեն մի դարձի դէպքում այրում էր նա անխնայ իր հին նաւերը:

Այժմ արդէն մագիստրոս և պրիվատ-դօցենտ, ասել է՝ կատարելապէս լօյալ ու անվնաս Ստրուվէն այն անուղղելի քամելիոնն է իր հասարակական հայեացքների մէջ, որը տիրող սօցիալ-քաղաքական տրամադրութիւնների հետ միասին՝ համապատասխան դարձի է գալիս իր «Թէօրիաների» ընագաւառում:

Եւ այդ նոյն Ստրուվէն եղաւ կադետների պարլամենտական իլլիւզիաների, ռուս պետութեան սահմանադրական բարեփոխումների «էվօլիւցիօնական թէօրիայի» հիմնադիրներից մէկը:

Այդ նոյն Ստրուվէն էր, ասում ենք, որ կռւում էր մարքսիստների քաղաքական մտածելակերպի դէմ:

Որպիսի՜ իրօնիա...

Այսօր Ստրուվէի վաղեմի քաղաքական դաշնակիցները հիասթափուել են կատարելապէս: Պարլամենտական համարեա տասնամեայ գործունէութիւնը դառն համոզմունքների է հասցրել նրանց: Սահմանադրական ազատ Ռուսիայի գաղափարը՝ իրականացած Պետական Դումայի միջոցով՝ հանդիսացել է ամենատխուր ֆիասկօյի:

«Ինչ լաւ օրինագծեր էլ անցնեն Դումայում, միևնոյն է, նրանք կը տապալվեն Պետական Խորհրդում»:

Այս համարեա յուսահատական խոստովանութիւնն ենք լսում պարագլուխ Միլիւկովից՝ կուսակցական քաղաքականութեան մասին տուած զեկուցման մէջ կոնֆերենցիայում: Եւ Միլիւկովը մէկն է այն կադետներից, որ գուցէ ամենամեծ բաժինն է ունեցել պարլամենտական իլլիւզիաների քարոզչութեան մէջ:

Բայց մի՞թէ օրէնսդրական արգելաքիթ կապանակը գտնվում է միայն վերին պալատում՝ Պետական Խորհրդում: Մի՞թէ հէնց ինքը՝ երրորդ և չորրորդ Պետական Դուման ընդունակ է եղել «լաւ օրինագծեր անցնելու», օրինագծեր՝ նոյնիսկ կադետական ցանկալիութեան չափով: «Ի՞նչ դումայական մեծամասնութեան վրա է կառուցանում Միլիւկովը իր յոյսերը: Չէ՞ որ ընդդիմադիր գրուպպաները՝ սկսած կադետներից և պրոգրեսիստներից մինչև ծայրայեղ ձախակողմը՝ յետ են մղվում միշտ համեստ փոքրամասնութեան մէջ: Իսկ հոկտեմբերեանների ինքնակամ աջակցութեան հետ որևէ իլլիւզիաներ կապել հրաժարվում է կադետների լիդերը, թէև ցանկալի է գտնում միակուռ մի բլոկ՝ սկսած հոկտեմբերեան ֆրակցիայից մինչև սօցիալ-դեմօկրատականը, որպէսզի հնարաւոր լինի մեկուսացնել կառավարութեանը: Գորեմիկինի կաբինետից ոչինչ լաւ բան չեն սպասում ռուս լիբերալները. կառավարական կուրսը մնացել է նախկին յետադիմականը: Պարլամենտական կեանքը ունի նոյն տարտամ ու անբովանդակ ընթացքը եւ չանսերից ու լրջութիւնից զուրկ են բոլոր խօսերն ու խոկումները՝ Պետական Դումայի ներկայ տիրող տակտիկան փոխելու համար:

Ինչպէս տեսնում էք, կադետները դժգոհ են և տրանջում դառնապէս տիրող քաղաքական մթնոլորտի դէմ: Միլիւկովը յանձնարարում է իր ֆրակցիային սուր ընդդիմադրական տակտիկա, Նեկրասովը ձախակողմեան թևի կողմից ոգևորված ողջունում է կուսակցութեան վճռական կամքը:

Աւելին ասենք: Կուսակցութեան գաւառական պատգամաւորները արտայայտում են աւելի արմատական տրամադրութիւն: «Չորրորդ Դումայից,—ասում են նրանք,—միևնոյն է՝ ոչինչ չի կարելի սպասել: Կեանքը ընթանում է օրէնսդրական հաստատութիւններից դուրս, և հարկաւոր է աւելի մեծ ուշադրութիւն դարձնել Դումայից դուրս եղած աշխատանքի վրա»:

Սա յատկանշական մի երևոյթ է և բնորոշում է մի կողմից հրապարակական, այսինքն Տավրիկեան պալատի պարիսպներից դուրս եղած կեանքի բովանդակութեան նոր խմորումները, միւս կողմից լիբերալ քաղաքացիութեան ուշադիր վերաբերմունքը դէպի արտա-պարլամենտական կեանքի փաստերը:

Այդ տեսակէտից առանձնապէս նշանակութիւն ունի մեր աչքում գաւառական մի պատգամաւորի հետևեալ բնորոշ յայտարարութիւնը. «Գործարաններում և արհեստանոցներում պատահած եղելութիւնները ալեկոծեցին ամբողջ Ռուսաստանը և մենք գաւառացիներս գիտենք, որ սօցիալ-դեմօկրատ Բադաեվ, Մալինովսկի և ուրիշները այցելում էին այդ դէպքերի վայրերը, բայց չը լսեցինք մի անգամ, որպէսզի կադետները ևս նոյն բանն անէին»:

Ահա դրսի կեանքի ո՞ր էջերն են գրաւում ռուս լիբերալիզմի ուշադրութիւնը: Ի զուր չէ Միլիւկովը համեմատում հասարակական ներկայ տրամադրութիւնները երկրի ներսում՝ 1904 թ. տրամադրութիւնների հետ, և շեշտում, որ էր կուսակցութիւնը անկարող է անտարբեր վերաբերվել դէպի հետզհետէ աճող հասարակական ալիքները ազգաբնակութեան զանազան խաւերի մէջ: Եւ նրա անձեռնպահ յայտարարութիւնից իմանում ենք, որ կադետական կուսակցութեան համաժողովի գլխաւոր նպատակը եղել է «Ֆրակցիայի տակտիկայի փոփոխութիւնը երկրի (այսինքն դրսի կեանքի) տրամադրութիւններին մօտենալու իմաստով»:

Ինչպէս յայտնի է, չորս ամիս առաջ ռուս հոկտեմբերեան կուսակցութիւնը պառակտվեց իր համագումարում՝ պարզեալ կուսակցական տակտիկայի շուրջն առաջացած տարաձայնութիւնների պատճառով: Այնտեղ ևս արշաւանքը գալիս էր կուսակցութեան ձախ թևի կողմից: Խոշոր բուրժուազիայի, հոկտեմբերեան զեմցեների այդ չափաւոր բանակում ևս առաջ եկաւ իւրատեսակ շարժում կուսակցական տակտիկայի ճահճացման դէմ: Եւ այնպիսի հոկտեմբերեանականներ, ինչպէս Օգոշկինն, Շիդլովսկին և ընկ., անկարելի գտան այլ ևս իրանց ներկայութիւնը հոկտեմբերեան մանիֆեստի սուտ չոր փլատակների վրա խեղդող կուսակցութեան մէջ:

Դէպի ձախ, տակտիկական վճռականութիւն և ուժեղ կամք կառավարութեան հանդէպ,—յայտարարում էին պարագլուխ Գուչկովի ազդեցիկ ընկերները:

Կադետական լիբերալիզմի և հոկտեմբերեանական չափաւորականութեան՝ եթէ չասենք պահպանողականութեան, այդ զգաստացումը, կրկնում ենք, ժամանակի մի բնորոշ յատկանշական երևոյթ է կազմում: Ռուսական քաղաքացիութիւնը՝ իր մանր ու խոշոր բուրժուական հատուածներով, եկել ու դէմ է ընկել մի անելի (տուպիկ), ուսկից ազատվելու համար չի օգնի նրան այլ ևս իր իդէօլօգների պարլամենտական կրետինիզմը, նրանց մեղմահնչիւն քարոզը դէպի բարենորոգումներ խոստացող դումայական պօզիտիվ աշխատանքը:

Առաջ կադետական լիբերալները յորդորում էին դրսի հանրութեան՝ բևեռել իր ուշադրութիւնը Տավրիկեան պալատի վրա, ուր արտացոլում էին, իբր, արտա-պարլամենտական կեանքի տրամադրութիւնները: Այժմ, ընդհակառակը, կարծես կատարելապէս համոզված այդ սին քարոզների դառն յուսախաբութեան մէջ, զգաստացած Միլիւկովները նոյն եռանդով յորդորում են իրանց կուսակից ընկերներին, ամենից առաջ՝ կադետական ֆրակցիային, մօտենալ դրսի կեանքին և բևեռած ուշադրութեամբ հետևել երկրի ձայնի բարձրահնչիւն ալեքաւորումներին:

Ահա այն բեկումնման կէտը, որ նկատվում է ներկայիս մեր երկրի կադետական լիբերալիզմի մէջ:

Այդ բեկումը ըստ ինքեան հասկանալի մի բնական հետևանք է մի կողմից քաղաքական ռէակցիայի յաղթանակի ուժեղացման և, միւս կողմից, eo ipso, օրէնսդրական բարձր հաստատութեան անզօր, ֆիկտիվ գոյութեան:

B. Intimus

ՄԿՐՏԻՉ ԱԹԱԲԵԿԵԱՆԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

I

Շամախու գաւառի Սաղեան գիւղի գիտակից հասարակութիւնը, կամենալով իր երախտագիտական զգացումներն արտայայտել իր մանկավարժ-ուսուցիչ և գիւղական-հասարակական համեստ գործիչ Մ. Աթաբէկեանին, պատրաստվում է ամսիս 20-ին տօնել նրա 40-ամեայ ուսուցչ. գործունէութեան յոբելեանը՝ իր ծննդավայր Սաղեան գիւղում:

Մ. Աթաբէկեանը, իր ծննդավայրից զատ, մանկավարժական ասպարէզում գործել է և զանազան միջավայրերում՝ թէ քաղաքներում և թէ գիւղերում, ուր, շնորհիւ իր ընդունակութիւնների և վերին աստիճանի համեստ բնաւորութեան, վայելել է իր շըրջապատողների սէրն ու համակրանքը:

Կուլտուրական այս տօնը, առաջինը լինելով ամբողջ Շամախու գաւառում, առիթ է տալիս մեզ՝ սաղեանցիներիս համոզվելու, որ խակապէս համապատասխան չափով հասել ենք այն ինքնագիտակցութեան և պարտաճանաչութեան, որ գիտենք գնահատել և նոյնիսկ մեծարել մի բազմավաստակ ուսուցչի և գիւղական համեստ գործչի, որի եռանդուն և բազմաչարչար աշխատանքի արդիւնք է արդարև՝ մեր մտաւոր, բարոյական և տնտեսական առաջադիմութիւնը:

Մ. Աթաբէկեանը այսքան երկար տարիների ընթացքում և մինչև այժմ էլ, չը նայած ծերութեան հասակին և նիւթական անմխիթար վիճակին, հաւատարիմ է մնացել այն սկզբունքներին, որոնք ոգևորել են նրան մանկավարժական փշալից ասպարէզը մտնելու: Չը նայած իր տարրական կըրթութեան, ինքնազարգացմամբ և բնատուր ձիրքերի շնորհիւ ամբարած մտաւոր իր ահագին պաշարը նա գրեթէ կէս դար անընդհատ և անձնուիրաբար գործադրել է յօգուտ մատաղ սերնդի կրթութեան:

Աթաբէկեանի նման ուսուցչական տիպեր ներկայումս շատ սակաւ կը գտնվեն մեր իրականութեան մէջ: Նա երբէք տոգորված չէ եղել մեծամեծ ռոճիկներ ստանալու և փարթամ կեանք վարելու տենչով, այլ իր համեստ ռոճկի համապատասխան՝ գիւղական պարզ և անպաճոյճ կեանք է վարել և մի կերպ «եօլա» է գնացել մինչև այժմ, միևնոյն ժամանակ պահպանելով և իր բազմանդամ ընտանիքի գոյութիւնը:

Գերադասելով բուն նահապետական կեանքը և իր սրտին աւելի մօտ ընդունելով գիւղացի մանուկների կրթութեան վսեմ գործը տարիներ առաջ, ամենավստահ դրութեան յուսահատ րօպէներում ևս իր՝ Բագուի ծանօթ բարեկամների արած նպաստաւոր առաջարկութիւնները, ձեռնտու պայմաններով մասնաւոր պաշտօն վարելու մասին, առանց տատանման միշտ մերժել է: Նոյնպիսի մերժման արժանացաւ մօտիկ անցեալում և այն առաջարկութիւնը, որով Շամախու կօնսիստօրիայի կողմից պ. Աթաբէկեանը եռապատիկ ռոճիկով հրաւիրվում էր տեսչական պաշտօնով:

Վկայութիւններ շատ կան և նրա ուսուցչական ընդունակութիւնների մասին:

1890 թւին՝ պ. Աթաբէկեանի աշակերտներից մինը փոխադրվում է Բագու՝ Հայոց Մարդասէր. Ընկ. դպրոցում սովորելու: Ընդունելութեան ժամանակ՝ նրան, իբրև նոր աշակերտի, զանազան առարկաներից հարցեր են տրվում, որոնց ճիշդ պատասխան է տալիս աշակերտը: Հարցաքննութիւնից յետոյ՝ դպրոցի տեսուչ Ա. Գալստեանը հարցնում է աշակերտին, թէ՝ որտեղ և ում մօտ է սա սովորել: Ստացած պատասխանից յետոյ՝ դպրոցի տեսուչը դառնում է իր ընկեր-ուսուցիչներին և ասում.

— Աշխատասէր աշակերտը իր ուսուցչի ընդունակութեան հայելին է. ես շատ լաւ ճանաչում եմ այդ Աթաբէկեանին. նա մի ընդունակ և փորձված ուսուցիչ է...

II

Քառասուն երկար ու ձիգ տարիներ պ. Մ. Աթաբէկեանը անդուլ աշխատելով մանկավարժական ասպարէզում, միաժամանակ օրինակելի ծառայութիւններ է արել և իր գիւղի հասարակութեան սկսած այն օրից, երբ օտար միջավայրերից վերադառնալով՝ եկաւ իր պարտքը տալու հայրենիքին:

Համեմատաբար՝ այժմ գիւղը բոլորովին տարբեր է թւում նրան, իր ժողովրդի մեռած կեանքով և նիւթապէս ու բարոյապէս քայքայված դրութեամբ, իսկ, սանձարձակ վաշխառութիւնը հօ, անհերկելի գործելով, աւելի էր «կրակի վրա իւղ աւելացնում»:

Անկարող լինելով իր թշւառացած եղբայրների անել դրութեան վրա մատների արանքով նայել, նա անմիջապէս սկսեց շփվել հասարակութեան հետ, մասնակցելով նրա մանր ու խոշոր գործերին: Հետամուտ լինելով՝ նա գտաւ բոլոր չարիքների պատճառը, երևան հանելով այնպիսի զեղծումներ և անարդարութիւններ, որոնք տարիների ընթացքում թէ նիւթական և թէ բարոյական ահագին վնասներ էին հասցրել հասարակութեան, այսպէս ասած, իրաւազուրկ դառնալ:

Սակայն այդ մերկացումները դուր չը գալով իրաւատէր պաշտօնեաներին, «համփաներին» և «դուլուզուղուղներին»՝ տեղի էին տալիս անմիտ տարաձայնութիւնների, վարկաբեկելով պ. Աթաբէկեանին: Բայց վերջինս, իրան յատուկ համբերութեամբ, սառնարիւն կերպով լռում էր առանց յուսահատվելու, վերագրելով այդ բոլորը ժողովրդի անգիտակցութեան և մտաւոր անզարգացածութեան:

Եւ Աթաբէկեանը, մաքառելու համար այդ տգիտութեան դէմ, բաց արեց մասնաւոր ուսումնարան ազգային համար թարմ ուժեր և հասարակութեան պիտանի անդամներ պատրաստելու դիտաւորութեամբ:

Նա, չը դաւաճանելով իր սկզբունքին, յուսահատութեան ամենածայրայեղ դէպքերում անգամ խորթ աչքով չէ նայել իր գիւղացի եղբայրների վրա, միշտ պատրաստակամութեամբ բաւարարութիւն տալով նրանց դիմումներին:

Ոյժը ներածին չափ՝ բարոյապէս օգնելով ժողովրդին, նա, միևնոյն ժամանակ, մտածում էր նրա տնտեսական բարօրութեան մասին, շուտափոյթ օգնութեան միջոցներ որոնելով:

Եւ ահա այդ գործում նրան օգնութեան է հասնում իր կրթած ու պատրաստած նոր սերունդը, որ անձնուիրօրէն գործակցում է իր ուսուցչին հասարակական հարցերում:

Եւ շնորհիւ այդ երիտասարդութեան, պ. Աթաբէկեանի համար բացվում է հասարակութեան օգտին ազատօրէն գործելու մի փառաւոր ասպարէզ, իր փայլուն հետևանքներով:

Նրա նախաձեռնութեանն են պատկանում ներկայումս իրանց գոյութեան մէջ գտընվող այն մի քանի ձեռնարկութիւնները, որոնցից այսօր զգալի կերպով օգտվում են բոլորը:

Այդ հիմնարկութիւնները հետևեալներն են.

1) Հասարակական շտեմարան, 2) մանր վարկի ընկերութիւն, 3) սպառողական խանութ, 4) անցեալ տարվանից սկսած ազգայ հիւանդանոցի փառաւոր շէնք, կարևոր պարագաները յետագայում:

Դրանցից իւրաքանչիւրն ունենալով իր առանձին յանձնաժողովը, բոլորին էլ պ. Աթաբէկեանը մասնակցում է իբրև ղեկավար անդամ, չը նայած որ առանց այն էլ նա գտնվում է աւելի մեծ և պատասխանատու պաշտօնի մէջ: Դա հետևեալն է:

Տասնեակ տարիներից ի վեր վայելելով բարեգործ Մ. Բուդաղեանի կատարեալ հաւատքը և անկեղծ համակրանքը, իբրև աւ. ուսուցիչ, պ. Աթաբէկեանի իրաւասութեան և վերահսկողութեան է յանձնված վերոյիշեալ բարերարի միջոցներով ապահովված և տարիներից ի վեր գոյութիւն ունեցող երկդասեան վեց բաժանմունքով դպրոցը, որի փառաւոր շէնքը կառուցված է նոյն պ. Աթաբէկեանի վերակացութեամբ:

Ահա դրանք են յոբելեարի երկու ասպարէզներում ևս ունեցած գործունէութեան արդիւնքները, որոնց համար նրա հայրենակիցները պարտական են երախտագիտօրէն մօտենալ նրան տօնակատարութեան օրը և ասել՝

Ողջո՜յն սրտաբուխ...

Անդրէաս Բարխուդար.

Բագու

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ

✦ Թիւրքիայի հայոց պատրիարք Զաւէն արքեպիսկոպոսից ստանալով շնորհաւորական այցետոմս Զատկի առիթով, խմբագրութիւնս յայտնում է իր յարգալից շնորհակալութիւնը:

✦ Հրատարակվեց մարտ ամսի «Տարազը» (№ 3): Ամսագրի մի մասը նուիրված է հանգուցեալ տ. Զարուհի Նազարեանի յիշատակին. զետեղված են նրա լուսանկարը, յուղարկաւորութեան պատկերը և արտասանված դամբանական ճառերը՝ Բենիկ վարդապետի, բժշկ. Բ. Նաւասարդեանի: Օրվայ հրատապ հարցերի առիթով զետեղված են Կալմէտաի և Կայիօ ամուսինների պատկերները: Մի մասն էլ նուիրված լինելով բժ. Աւ. Բաբայեանի յիշատակին, տպված են հանգուցեալի նամակները և Ս. Մանդինեանի մի յօդուածը: Ամսագրի սկզբին զետեղված է «Ճշմարտութիւնը փշերով պսակված»՝ Քրիստոսի մեծ պատկերը: Տպված է գեղեցիկ թղթի վրա, մաքուր և խնամքով:

✦ Բարձրագոյնս հաստատված կայսերական բժշկա-սանիտարական օրէնսդրութիւնը քննող յանձնաժողովը արտայայտվեց յօգուտ տրօպիկական բժշկական ինստիտուտների հիմնարկութեան: Ինչպէս յայտնի է, Թիֆլիսում մի այդպիսի ինստիտուտ հիմնելու մտադրութիւն կայ:

✦ Փոխարքայի դիւանատունը յայտնել է նահանգապետին, որ Թաքախտի դէմ կռւող Կովկասեան Ընկ.-ին թոյլատրել է, որ ապրիլի 22-ին սարքվի սպիտակ ծաղկի օրը:

✦ «Кавк. Журналистъ» թերթը հաղորդում է, թէ յայտնի նաւթարդիւնաբերող և սպորտսմէն Մանթաշեանը նուիրել է Մոսկվայի ձիարշաւային ընկերութեան 100,000 րուբլի «Ժօկէյ-Կլուբի» շինութեան համար:

✦ Նոյն թերթը հաղորդում է, որ այն հողաբաժինները, որ Թիֆլիսի նահանգի ազնուականութիւնը կամենում էր գնել և նուիրել պօլիտեխնիկումի համար, այժմ դուրս է եկել, որ գրաւ են դրված մեծ մասամբ Պրիկազում: Լրագիրը հարցնում է. «Հետաքրքրական է իմանալ, թէ այլ ևս ինչ 8 միլիօն րուբլու մասին էր, որի համար գրում էին Թիֆլիսի լրագիրները»:

✦ Գեղարուեստը Խրախուսող Կովկասեան Ընկերութեան պատկերահանդէսը, որ բացված է մարտի 16-ից Մելիք-Ազարեանցի նոր շինութեան մէջ, կը տևէ մինչև ներկայ ապրիլի 27-ը: Բացման օրից մինչև ապրիլի 13-ը պատկերահանդէսն ունեցել է 1700 վճարովի այցելուներ, չը հաշւած ձրի այցելուների թիւը, որի քանակը նոյնպէս խոշոր է:

✦ Ինչպէս հաղորդում են, Թիֆլիսի նախկին ոստիկանապետ Զասիպկինը նշանակվում է Զաքաթալայի շրջանի կառավարիչ:

✦ Միքայէլեան պրոսպեկտի մի մասը՝ Կիրօչնայա փողոցից սկսած մինչև Կսենիևսկայա փողոցը՝ դարձել է երիտասարդ սերնդի ամենօրեայ սիրելի զբօսավայրը, առանձնապէս կիրակի օրերը և առաւելապէս երեկոները: Հաւաքվելով խմբերով, զբօսողները ոչ միայն խանգարում են ժողովրդի ազատ անց ու դարձը մայթերի վրայով, այլ և իրանց պահում են անկարգ, վրդովում են հասարակութեան հանգիստը և վիրաւորում անցորդներին, չը խօսելով դեռ ևս այն վէճերի մասին, որ տեղի են ունենում բարձրաձայն: Ոստիկանապետը կարգադրել է իր օգնականին խիստ հսկողութիւն նշանակել յիշեալ վայրում և անկարգներին ու մեղաւորներին պատասխանատուութեան ենթարկել:

✦ «Լոյս» ընկերութեան դպրոցի մանկավարժական խորհուրդը որոշել է մասնակցել պ. Իս. Ցարութիւնեանի յոբելեանին, որի համար ներկայացուցիչ է ընտրել Ադ. Դերզեանին:

✦ Երկրագործութեան դեպարտամենտը բաց է թողել 500 րուբլի, որ հրատարակութեան տրվի Վ. Մ. Սաւիչի Թուրքեստանում կատարած բուսաբանական հետազօտութիւնը:

✦ Օրերս Բագուից էկսկուրսիայով Թիֆլիս էին եկել Բագուի տարրական դպրոցներից մէկի աշակերտները: Երէկ նրանք մեկնեցին Բագու:

✦ Երեքշաբթի, ապրիլի 15-ին, ջերմամապահական կայարանին կից բացվում են ջերմամապահական և մեղուաբուծական դասընթացներ:

✦ Կիրակի օրը փակվեց Թռչնաբուծութիւն Սիրողների Կովկասեան Ընկ. ցուցահանդէսը:

✦ Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկ. ռուս նշանաւոր բանաստեղծ Կ. Դ. Բալմոնտին, որ արդէն հիւրասիրվում է Թիֆլիսում, [illegible] Շոթա Ռուսթաւելիի «Ընձենաւորը» պօէմայի պատկերազարդ հրատարակութիւնը՝ փառաւոր կազմով:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

✦ Ռուսական լրագիրները շարունակում են մանրամասնութիւններ տալ սադիստ աջակողմեան պրոֆեսոր Մերեժկովսկիի մասին: Պետերբուրգ է կանչված շտապով պրոֆեսոր Զ.-ն, որի մօտ գտնվում է Մերեժկովսկիի յուշատետրը և գաղտնի գրութիւնները: Այդ թղթերը մէկ առ մէկ աչքի անցնելուց յետոյ՝ պարզվել է, որ գազան-պրոֆեսորի «սխրագործութիւններին» մասնակից է նաև մի ուրիշ աչքի ընկնող պրոֆեսոր ևս Կազանից: Քննիչ իշխանութիւնը որոշել է պատասխանատուութեան ենթարկել նաև այդ պրոֆեսորին Մերեժկովսկիի հետ միասին: Մերեժկովսկուն ձերբակալելու համար ձեռք են առնված արտակարգ միջոցներ: Ռուսաստանի բոլոր քաղաքներին հեռագրված է պրոֆեսորին ձերբակալելու մասին, յատուկ գործակալներ խուզարկու ոստիկանութեան կողմից Պետերբուրգից ուղարկված են Արևմտեան Եւրոպայի խոշոր քաղաքները: Սոխուճիկները ամեն կերպ աշխատում են պրոֆ. Մերեժկովսկուն դուրս բերել խելագար: Ժող. լուս. մինիստր Կասսօն, ինչպէս հաղորդում են, մեկնում է Կազան այդ խայտառակ գործի առիթով:

✦ Պետերբուրգում կայացած դրամատների ներկայացուցիչների խորհրդակցութեան մէջ ընդունվեց, որ ներկայ քաղաքական րօպէն էական հիմք չէ տալիս լուրջ անհանգստանալու:

✦ Պետերբուրգի բանւորութիւնը մերժեց կատարել մայիսի 1-ի տօնը ապրիլի 18-ին ըստ նոր տօմարի, ինչպէս վարվում է Եւրոպայում:

✦ «Н. Вр.»-ում Մենշիկովը խօսում է միջազգային յուզալի դրութեան մասին և խորհուրդ է տալիս վերաքննել զինւորական-ծովային տնտեսութիւնը, որպէսզի 1904 թւի դէպքերը չը կրկնվեն, երբ հալած իւղի տեղ ընդունվեց զինւորական և ծովային մինիստրութիւնների այն յայտարարութիւնը՝ թէ նաւատորմը և զօրքը պատրաստ են, մինչդեռ դրանից յետոյ եղաւ կատաստրօֆան:

✦ Մոսկվայից մեզ հեռագրում են. «Այգեգործութիւնը սիրողների ռուսական ընկերութեան Մոսկվայի գարնանային ցուցահանդէսը եղբ. Աւսարգսեանների այգեգործական բաժանմունքին արժանացրեց մեծ ոսկեայ մէդալի պտուղների համար, որոնք գեղեցիկ կերպով պահվել են Թիֆլիսի քաղաքային սառցարանում»:

✦ Լուրերի համաձայն, շուտով քննութեան են ենթարկվելու դաւառական մասնաւոր խոշոր բանկերի գործերը:

✦ Այս տարի Պետերբուրգի համալսարանում հրէաների ընդունելութիւն չը կայ։

✦ Մի բարձրաստիճան պաշտօնեայ յայտնել է, որ, իր ունեցած տեղեկութիւնների համաձայն, պրոֆ. Մերեժկովսկին ներկայումս գտնվում է արտասահմանում։ Ապրիլի 4-ին այդ անձը մի նամակ է ստացել Ֆրանսիայի հիւսիսից պրոֆ. Մերեժկովսկուց, յի ինդրում է թողնել իր գործը և առիթ չը տալ ձախակողմեան մամուլին «բարբաջանքներով» զբաղվելու… Պրոֆ. Մերէժկովսկին գրում է, որ նրա անհատական կեանքը ոչ մի կապ չունի նրա քաղաքական համոզմունքների հետ, մինչդեռ ձախակողմեան մամուլը աշխատում է նրա մասին հաղորդված սկանդալային տեղեկութիւնները կապել առհասարակ միապետական կազմակերպութիւնների գործունէութեան հետ։

✦ Լուրերի համաձայն, բարձրից կարգադրութիւն է եղած լիկվիդացիայի ենթարկել Մերէժկովսկիի գործը։

✦ Կիեվում Միլիւկովի դասախօսութեան ժամանակ ստիւդենտները սկանդալ արին և աղաղակեցին դասախօսի հասցէին «կորչի»։ Ոստիկանութիւնը միջամտեց և վերականգնեց կարգ ու կանոնը։ Հասարակութիւնը ովասիա արեց Միլիւկովին։

✦ Ապրիլի 22-ին Պետերբուրգում կազմակերպվելու է բանւորական մամուլի օր։ Հասոյթը աւելացվելու է բանւորական լրագիրների ֆօնդին։ Այդ օրը լոյս կընծայվեն առանձին համարներ և կը լինեն դասախօսութիւններ։

✦ «Нов. Вр.» յօդուած է նուիրել անգլիական պարլամենտում տեղի ունեցած վիճաբանութիւնների առիթով, որոնք վերաբերում են Պարսկաստանի գործերին։ Ի միջի այլոց «Нов. Вр.»-ն բերում է արտաքին գործերի մինիստր Սազօնովի այն կարծիքը, որ եթէ Ռուսաստանը հեռանայ Հարաւային Պարսկաստանից, այն ժամանակ Բաղդադի երկաթուղին կառուցանելուց յետոյ ռուսական ապրանքները դուրս կը վանվեն այնտեղից, և նրանց տեղը կը բռնեն գերմանական ապրանքները։

✦ «Рѣчь»-ի ասելով, տխրահռչակ Ազէֆը ներկայում գտնվում է Պետերբուրգում։ Նա ազատօրէն յաճախում է թատրոնները, երևում է փողոցներում և հիւրանոցներում։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

✦ Ապրիլի 12-ին, Չերքեզօվսկայա փող. № 48 տանը բնակվող այրի Սօֆիա Զամինա յայտնեց ոստիկանութեան, որ նոյն օրը իր բնակարանից, յայտնի չէ ում ձեռքով, գողացվել է 160 ր. արժողութեամբ մի վերարկու։

✦ Նոյն օրը, ոստիկանութեան ձեռք առած միջոցներով, գտնվեցին Մօրդկօ Կիրշենբաումի բնակարանից գողացված 300 ր. արժէք ունեցող զանազան արծաթեայ և ոսկեայ իրերը և յանձնվեցին բուն պատկանողին։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԲԱԼՄՕՆՏԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Ապրիլի 13-ին Արտիստական Ընկերութեան թատրոնի դահլիճում տեղի ունեցաւ յայտնի բանաստեղծ Բալմօնտի դասախօսութիւնը։ Բանաստեղծի հռչակը ունկնդիրների մեծ բազմութիւն էր հաւաքել։ Դահլիճը լցվել էր ինտելիգենտ հասարակութեամբ։ Բալմօնտը ծանօթ էր այդ հասարակութեանը գլխաւորապէս իր բանաստեղծութիւններով, ուստի հասարակութիւնը սպասում էր նրանից նոր խօսք՝ բանաստեղծութեան էութեան մասին, մանաւանդ որ դասախօսութեան խորագիրն էլ խորհրդաւոր ու գրաւիչ էր՝ «բանաստեղծութիւնը որպէս կախարդութիւն»։

Սակայն Բալմօնտի դասախօսութիւնը հեռաւոր նմանութիւն անգամ չունէր սովորական դասախօսութիւնների, ուր դասախօսը պարզ ու հասկանալի լեզուով ասում է այն ամենը, ինչ վերաբերում է նիւթին։ Բալմօնտը խսկապէս կարդում էր (նա չէր խօսում) իր մի հեղինակութիւնը, որ վերաբերում էր «բանաստեղծութիւնը իբրև կախարդութիւն» նիւթին. գրուածքի արտաքինը մօդեռնիստներին յատուկ ձևը ունէր, աղօտ ու անորոշ, իսկ ներքինը՝ նա ձգնել էր փիլիսոփայական խորութիւն հաղորդել նրան։

Բալմօնտը ռուս բանաստեղծական գրականութեան մէջ յայտնի է իր երաժշտական լեզուով, ռուսական չափական խօսքին նա տուել է զարմանալի ճկունութիւն, նուրբ ու խոր արտայայտութիւն։ Նրա առաջին շրջանի բանաստեղծութիւնները նուիրված են բնութեան սքանչելիքներին, գիւղական իդիլլիային, իսկ յետոյ ընդմիշտ ապրելով մայրաքաղաքում՝ դառնում է մեծ քաղաքի տենդոտ կեանքի արտայայտիչը, երգելով նրբացած ինտելիգենտի մերթ հիւանդոտ ու յուսահատ, մերթ հոգեկան բարձր տրամադրութեամբ համակվող ներքին աշխարհը։

Իր դասախօսութեան մէջ Բալմօնտը մի խօսքով անգամ չարտայայտվեց ժամանակակից կեանքից բղխող լիրիզմի մասին։ Կարծես նա կրկին վերադարձած լինէր իր գրական գործունէութեան առաջին շրջանին։ Իբրև չափական խօսքի վիրտուոզ, խօսքի վարպետ, նա կենտրոնական նշանակութիւն էր տալիս լիրիքական տաղաչափութիւնը, ոչ մի բնորոշ, ներքին երաժշտականութիւնը միանգամայն անդրադարձումն է բընութեան մէջ եղած ռիթմի, չափի ու երաժշտութեան։ «Բնութիւնը ինքը մի կերտված տաղաչափ է (СТИХЪ)»,—ասում է Բալմօնտը։ Բնութիւնը ներշնչող երաժշտութիւն է. բնութեան մէջ սփռված այն սքանչելիքները, որ կան տարածված ամբողջ տիեզերքում, այն խորութիւնները, որ կան անեզր ծովի, ովկիանի և մերթ աստղալից, մերթ արևավառ կապոյտ երկնքի մէջ, նրանք բոլորն էլ օժտված են ռիթմով, բոլորը շարժվում ու անցնում, տարուբերվում ու ալէկոծվում, երևում ու անյայտանում են որոշ համաչափութեամբ։ Բնութիւնը, որը իր բարեկարգ հնչիւններով մի հրաշալի սիմֆօնիա է, մարդու հոգին ևս նա ընդունակ է լցնելու իր սքանչելի թովիչ երաժշտականութեամբ, ընդունակ է իր հնչիւնները անդրադարձնելու նրա հոգու լարերի վրայ։

Ապա Բալմօնտը երկար կանգ առաւ ներկայումս դեռ ապրող նախապատմական կենցաղ ունեցող կիսավայրենիների այն աւանդութիւնների վրա, որոնց մէջ ամբողջովին պատկերանում է նրանց կօսմօգօնիան, որոնց մէջ ակներև է այն սերտ շաղկապը, որ եղել է առաջին մարդու և բնութեան միջև։ Նա խօսեց հին Եգիպտոսի, Բաբելոնի, այժմեան Մեկսիկայի, Մայիայի և ռուսական փհնուկներ (ВОЛХВЫ) կախարդութիւնների մասին։ Հաւաքելով վերջիններիս վերաբերեալ նիւթերը, նա օգտվել էր նրանցից և յօրինել գեղեցիկ տաղաւորներ, որոնք մերթ ընդ մերթ կարդում էր իւրայատուկ ինտօնացիայով, աւելի շուտ կիսաերգելով։

Այդ կախարդութիւնների և աւանդութիւնների մէջ նա տեսնում էր այն երաժշտութիւնն ու չափական խօսքի ռիթմը, որը ինքը բնութիւնն է թելադրել այդպէս երգել նախապատմական մարդուն։

Նոյն ձևով նա կարդում էր իր գրածը ձայնաւոր և բաղաձայն հնչիւնների «երաժշտական խորհրդաւորութեան» և նրանց հմայող զօրութեան մասին։ Այստեղ նկատելի էր պարզապէս, թէ բանաստեղծութեան մէջ զօրեղ մարդը որքան թոյլ ու ծանծաղ է իբրև փիլիսոփայող լեզուագէտ։ Նրա տեսակէտից ձայնաւոր տառերը ամենից առաջ իգական սեռն են նշում, որոնք աղխորժալոր և քաղցրահնչիւն են, իսկ բաղաձայնները՝ արական են և կոպիտ ու կոշտ են հնչում։

Ամենից յետոյ նա կանգ առաւ ռուսական քնարերգակներից (XIX դարի) Պուշկինի, Տիւտչևի, Ֆէտի և Վեաչեսլաւ Իվանովի մի քանի տաղաւորների վրայ, որոնց մէջ երգվում է կամ բնութիւնը միմիայն, կամ կեանքից հեռացած, անկուև ապրումների ծոցում հանգչողների երգը։

Բալմօնտի «դասախօսութեան», նրա անվերապահ բնորոշումների դէմ խօսելը աւելորդ է. մենք նրանից իր ասածների համար ապացոյցներ չը պէտք է սպասենք։ Մեզ համար նրա հանդէս գալու դրական կողմը այն էր, որ մի անգամ ևս պարզ ցոյց տըրվեց, թէ սիմվօլիզմն ու դեկադանսը յանձին իրանց նշանաւոր ներկայացուցչի որքան հեռացել են իրական կեանքից, որքան աղքատ է նրանց հոգին՝ ըմբռնելու համար ժամանակակից իրականութեան լաբիրինթը։

Ըստ երևոյթին, ժամանակը վերջնականապէս մօտեցել է, երբ սիմվօլիստները, մօդեռն բանաստեղծները պիտի վերջնականապէս հեռանան իրական կեանքից, հնչեցնելով իրանց աղօտ ու մշուշային վերջալոյսի տխուր նուագները՝ անցնելու համար դէպի անորոշ եթերն ու երկինքը։ Ս.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Արտիստական Թատրոն

Կիրակի, ապրիլի 13-ին, ցերեկվայ ներկայացումին Արտիստական թատրոնում, Տրիլբի պիէսում և դերում հանդէս եկաւ օր. Ի. Քալանթար, որ ունեցաւ աղմկալից աջողութիւն։ Օվացիաներին և ծափահարութիւններին՝ թատրոնը լցված հասարակութեան կողմից, մեծ մասամբ, երիտասարդական, վերջ չը կար։ Տաղանդաւոր դերասանուհին ստացաւ ծաղկեայ փունջեր և այլ ընծաներ։ Ե. Ա.

Հայոց Թատրոն

Հինգշաբթի, ապրիլի 10-ին, Թիֆլիսի Ժողովարանում, Ժամանակցութեամբ դերասանների և Ժողովրդական Տան սիրողների, ներկայացվեց Ց. Մալխասեանի «Աւազի վրա» դրաման 4 արարուածով։ Նոյն պիէսը մինչնոյն անսամբլով ներկայացվել էր մի երկու-երեք շաբաթ սրանից առաջ Ժողովրդական Տան բեմի վրա։ Եւ ահա այդ ներկայացմանը մենք ներկայ ենք գտնվել իբրև լրագրիս պաշտօնական ռեցենզենտ, սակայն իր ժամանակին չը հասցրինք ներթական ռեցենզիան։ Այժմ օգտվելով այն առիթից, որ պիէսը կրկնվեց Ժողովարանում, այս երկտողով կուզէինք փոքր ինչ արդարացած լինել թէ հեղինակի և թէ դերակատարների առաջ։

«Աւազի վրա» պիէսը շօշափում է ըստ ամենայնի ժամանակակից մի խնդիր։ Դա ընտանեկան յարաբերութիւնների բարդ խնդիրն է, աւելի բուրժուական ընտանիքի քայքայման խնդիրը։

Հեղինակը ուղիղ ճանապարհով է մօտենում այդ հարցին. պ. Մալխասեանի ելակէտը անվիճելի է. ընտանիքը քայքայւում է, որովհետև ամենազօր կապիտալիզմը ներս է մխել իր թունաւոր ճիրանները ժամանակակից ընտանիքի մէջ, ուր ամեն ինչ այդ կապիտալիզմի զոհն է դառնում։ Հարցի այս ձևակերպումը հեղինակը կարողանում է չափազանց հմտօրէն, աննկարագրելի կերպով, մարմնացնել իր ստեղծած տիպերի մէջ։ Սակայն, երբ հեղինակը փորձում է (ճիշդ է՝ շատ աղօտ կերպով) իր դրած հարցի լուծումը տալ, ցոյց տալ մի որևէ ելք, այստեղ հեղինակի կարողութիւնը թուլանում է. նա շեղվում է ուղիղ ճանապարհից և փոխանակ ընդհանուր ու արմատական լուծում տալու՝ հարցը մանաւորում է և դրանով նսեմացնում է իր՝ անպայման աջողված պիէսի արժէքը։ Թւում է, թէ հեղինակը ինքը դեռ ևս տատանվում է և վախենում մի վճռական հարուածով լուծել բարդ հանգոյցը։

Պիէսի մէջ կան հետաքրքրական կերպով գծված մի շարք տեսարաններ. պիէսը սկզբից մինչև վերջ դիտվում ու լսվում է հետաքրքրութեամբ. դրութիւնները բնական են. մի խօսքով՝ կայ կեանք։ Տեսարաններից մի երկուսը միայն ծանրաբեռնում են պիէսի տեմպը, և լաւ կը լինէր, եթէ դուրս ընկնէին պիէսից։ Պէտք է դուրս ձգել կամ արմատապէս փոխել խելագարված Զարուհու երևալը. այդ տեսարանից մելօդրամայի հոտ է փչում։ Մեթէ անհրաժեշտ է Զարուհու խելագարվելը։

Ներկայացումը անցաւ լաւ անսամբլով, ի նկատի առնելով, ի հարկէ, որ դերակատարների մեծամասնութիւնը սիրողներն են։ Սիրողներից առանձնապէս աջող էին պ. պ. Գալստեան, Գալոյշ, Երամեան։ Առհասարակ սիրողները մեծ առաջադիմութիւն են ցոյց տալիս, և դա ուրախալի է։ Սակայն այդ մասին մի այլ անգամ։

Ներկայացմանը մասնակցող դերասաններից առանձնապէս յիշատակելի է տ. Արմէնեան-Դուրեան, որ Աննայի բաւականաչափ անգոյն դերին կարողացաւ հաղորդել ուշադրաւ գծեր։ Լ. Փ.

Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

Երէկ, ապրիլի 14-ին, լոյս տեսաւ Թիֆլիսի ժուրնալիստների օրգան «Кавказскій Журналистъ» թերթի առաջին համարը, որ առ այժմ պէտք է հրատարակվի շաբաթը մի անգամ, երկուշաբթի օրերը։ Իր ծաւալով, նոր թերթը Թիֆլիսում հրատարակվող բոլոր թերթերից ամենամեծն է։ Գալով բովանդակութեան, պէտք է ասենք, որ չը նայած մի քանի սխալների, որոնք անխուսափելի են ամեն մի նոր գործ սկսելիս, թերթը թողնում է հաճելի տպաւորութիւն։ Բոլոր սրտով աջողութիւն ենք ցանկանում մեր նոր ընկերին, որ կոչված է քար քարի վրա դնելով կառուցանել մի նոր շէնք, ինչպէս ինքն է յայտարարում, և միջոց տալ ժուրնալիստների ընտանիքին իր խօսքն ասել։ Թերթը առ այժմ տպվելու է 2000 օրինակ։

*

«Русс. Вѣд.»-ն այն կարծիքի է, որ այժմս դժուար է ենթադրել, թէ Եւրօպայում երբևէ դաշնադրութեան և երբևէ համաձայնութեան միջև կարողանայ տեղի ունենալ այժմեան պատակառ։ Թերթը տրամադիր է այդպէս կարծելու մանաւանդ վերջին անգամները՝ ներկայ թւականի փետր. 15-ին Ֆրանսիայի և Թիւրքիայի միջև կնքված դաշնադրութիւնից յետոյ։ Այդ դաշնադրութեան հիման վրա՝ Ֆրանսիան ստանում է բացառիկ իրաւունքներ երկաթուղի կառուցանելու Փոքր-Ասիայի հիւսիսային մասերում, և այդ դաշնադրութեան այժով այդ հիւսիսային մասերը այլևս ենթակայ չը պիտի լինեն միւս պետութիւնների ազդեցութիւններին։ Ֆրանսիան այդ արտօնութիւնները ձեռք բերեց, ինչպէս կարծում է թերթը, Գերմանիայի հետ պայմանաւորվելուց յետոյ, որովհետև նա այժմ, ինչպէս ցոյց են տալիս լրագրական տեղեկութիւնները, յետ է վերցնում իր այն դրամագլուխը, մօտ 30%-ը, որը նա ունէր դրած Բաղդադի երկաթուղու կառուցման գործի մէջ։

Անելով այդ խորհրդածութիւնները, թերթը, իր՝ ապրիլի 5-ի առաջնորդողի մէջ, շարունակում է.

Կան և ուրիշ կարգի գիտողութիւններ, որոնք հիմն են ծառայում կարծելու, որ Թիւրքաց կառավարութիւնը տրամադիր է լուրջ կերպով հոգալ իր երկրի առողջացման մասին։ Կառավարութեան մանաւանդ վերջին քայլերը փաստեր են, որ նա վճռել է իջնել այն ուղիից, որով ընթանում էր սուլթան Աբդիւլ-Համիդի կառավարութիւնը։ Այդ կողմից մանաւանդ յատկանշական է այն փաստը, որ քիւրդերի հետ պատերազմական գործողութիւններ սկսելով՝ Թիւրք կառավարութիւնը հնարաւոր համարեց զէնքեր բաժանել և հայ ազգաբնակութեան։ Իսկ Հայաստանի մէջ կարգապահութիւնը գլխաւորական է, որ կը վերջանան այն խօսակցութիւնները, որոնք կապված են այդ անկարգութիւնների հետ, որ իբր ռուսները կարող են գրաւել հայկական երկիրները և, ուրեմն, խառնվել Թիւրքաց ժողովրդի գործերի մէջ։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Մաղրասա, 28 մարտի

«Մշակի» № 50-ում տպված է մի թղթակցութիւն «Գիւղատնտեսական դպրոցի շուրջը» վերնագրով, որի հեղինակ պ. Օտարականը թոյլ է տուել մեր վերաբերմամբ մի քանի անճշդութիւններ։

Դեռ շատ առաջ, երբ հարց չը կար Մաղրասա գիւղում գիւղատնտեսական կամ գինեգործական դպրոց հիմնելու մասին, եղբայրս՝ Ցարութիւն Ազբեխեան և ես Բագուի նահանգապետ պ. Ալիշեվսկիին յայտնել ենք մեր ցանկութիւնը մեր ծննդավայր Մաղրասայում ունենալու մի գինեգործական ուսումնարան։ Եւ դրա համար մենք առաջարկել ենք կէս դեսեատին այգի, որի մէջ կայ մի քարաշէն տուն 6 սենեակից բաղկացած։ Միևնոյն ժամանակ խոստացել ենք, եթէ հարկ լինի, մեր հաշւով կարգի բերել այդ շինութիւնը և բոլորովին յարմարեցնել ուսումնարանի համար։ Իբրև ապացոյց մեր խոստման, ներկայ նամակիս հետ ուղարկում եմ Բագու-Դաղեստանեան Գինեգործական Կօմիտէտի աւագ մասնագէտի մի պաշտօնական գրութիւնը, որից կը տեսնէք, թէ մեր խոստումը լոկ խօսք չէ եղել։

Մենք մեր կէս դեսեատին այգին շինութեան հետ միասին ապագայ դպրոցին տալիս ենք իբրև նուէր, այն ինչ՝ պ. Օտարականը սխալմամբ ասում է, թէ իբր մենք պահանջում ենք, որ վաղերը չը կտրվեն և այգու եկամուտը մերը լինի։ Այդպիսի անհեթեթ պայման մենք չենք դրել և չէինք կարող դնել։

Բացի յիշեալ կէս դեսեատինից մենք ունենք Մաղրասայում 15 դեսեատին այգի, ահա այդ այգին դնելով ապագայ դպրոցի տրամադրութեան տակ գործնական աշխատանքների համար՝ դրա համար ենք պայմանաւորվել, որ բերքը մերը լինի։

Սակայն Գինեգործական Կօմիտէտը պաշտօնապէս մեզ յայտնել է, որ մեր նուիրած այգին բաւարար չէ ապագայ դպրոցի համար և վճռել է գիւղից վերցնել դարձեալ 10 դես. հող, որտեղ և բանալ դըպրոցը, որպէսզի թէ դպրոցը և թէ գործնական աշխատանքների համար այգին միասին լինեն։ Մեր կողմից Կօմիտէտին յայտնել ենք, թէ պատրաստ ենք այդ դէպքումն էլ օգնել նրան թէ հող գնելում և թէ շինութիւն կառուցանելում։

Ալէքսանդր Ազբեխեանց

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թիֆլիս, 12 ապրիլի

Նորաշէնի ս. Մարիամեան օր. ուսումնարանի ձրի ճաշարանի օգտին ստացվեց քոյրեր Նունէ Տրախտենբէրգեանից և իշխանուհի Նադիա Բէհբութեանից 25 ր. ի յիշատակ իրանց հանգուցեալ հօր Աղէքսանդր Փրիդոնեանի։

Ճաշարանի վարչութիւնը յայտնում է իր խորին և անկեղծ շնորհակալութիւնը յիշեալ նուիրատուներին։

Նախագահ վարչութեան՝ Սարգիս աւ.-քահ. Շիոյեան

Թիֆլիս, 11 ապրիլի

Կ. Հ. Բ. Ընկ. խորհուրդը զանկական տօների առիթով ստացել է հետևեալ նուիրատուութիւնները.

Ցօգուտ աղքատաց— պ. Մնացական Իվանովից Խոնունցից 10 ր., մի անյայտից 10 ր., տիկ. Եղիզավէտա Ենիկօլօպեանից 5 ր., պ. Իսահակ Վարդանեանից 50 ր., պ. Աղէքսանդր Զանշիեվից 50 ր., պ. Ցովսէփ Տէր-Ցովսէփեանից 5 ր., պ. Հայրապետ Տէր-Պօղոսեանից 5 ր.։

Ցօգուտ Ընկ. ձրի և էժանագին աշակերտական ճաշարանի— Վեհափառ Կաթողիկոսից՝ ի յիշատակ հանգուցեալ քրոջ՝ Սօֆիա Սուրէնեանի 40 ր., Զիչկինից՝ շվէյցարական պանիր 1 պուդ 33 ֆ.։

Ցօգուտ որբանոցի—Արէշեաններից պասկա 15 ֆ., մի անյայտ տիկնոջից կարագ 2 ֆ., ներկած ձուեր 50 հատ և պասկա 10 ֆ.։

Խորհուրդը յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը բոլոր նուիրատուներին։

Խորհուրդ

Թիֆլիս, 10 ապրիլի

Նորին Սրբութիւն Տ. Տ. Գէորգ Ե. Վեհափառ Հայրապետից Հայուհեաց Որբախնամ Ընկերութեան Վարչութիւնը ստացաւ 40 ր. յօգուտ Որբանոցի՝ Նորին Սրբութեան քրոջ դագաղի վրա պսակ դնելու փոխարէն, որի առիթով վարչութիւնը յայտնում է իր խորին երախտապարտ, որդիական շնորհակալութիւնը։ Վարչութիւն

Գանձակ, 8 ապրիլի

Կօրինսալատի նկ.-ծխ. դպրոցի հոգաբարձութիւնը յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը այն տիկիններին ու պարոններին, որոնք իրանց ջերմ աջակցութիւնը չը խնայեցին՝ ապրիլի 7-ին նոյն դպրոցի օգտին տրված ներկայացման աջողութեան։ Հոգաբարձութիւն

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Թաւրիզ, 5 ապրիլի

Մօտենում է Պարսկաստանի պատանի վեհապետի թագադրութեան հանդէսի օրը։ Մեճլիսը և մինիստրութիւնը կամենում են այդ հանդէսը փառահեղ անել և նրան տալ արտակարգ փայլ, որին ներկայ կը լինեն Պարսկաստանի բոլոր նահանգապետները և քաղաքական ու զինուորական բարձր պաշտօնեաները, որոնց համար ուղարկվել է արդէն հրաւիրող շրջաբերական գրութիւն։ Ի մէջ այլոց հրաւէր է ստացել նաև Ատրպատականի գեներալ նահանգապետ Հաջի Շուջա-ուդ-Դօվլէն։ Նահանգապետն և բարձր պաշտօնեաները, ասում են, պէտք է երդում տան սահմանադրութեան անխախտ պահպանման համար և ստանան հարկաւոր հրահանգներ՝ երկրի կրթական և կուլտուրական առաջադիմութեան զարգացմանը նպաստելու վերաբերութեամբ։ Սակայն հաւաստի լուրեր են շրջում ժողովրդական խաւերում, որ Ատրպատականի նահանգապետը մտադիր է մեկնել Եւրօպա իր քայքայված առողջութիւնը բժշկելու համար. հետևաբար Շուջա-ուդ-Դօվլէն, ամենայն հաւանականութեամբ, չէ գնալու Թէհրան շահի թագադրութեան հանդէսներին մասնակցելու համար։ Միւս կողմից Թաւրիզում ընդդէմ նահանգապետի խմորատիպ թռուցիկներ են տարածվում, որոնք պահանջում են նահանգապետի հրաժարումը՝ համարելով նրան հայրենիքի դաւաճան, սահմանադրութեան թշնամի և այլն։ Պօստատանը և փողոցներում պօստարկղների մօտ պահակներ կան՝ թռուցիկների հեղինակներին ձերբակալելու մտօք։ Հայկազուն

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻՑ

Վան, 10 մարտի

Քաղաքիս արևմտակողմում պարիսպների առաջամասում գտնվում է մի ընդարձակ գետին, որ սրանից տարիներ առաջ հայերի գերեզմանոց է եղել այն ժամանակ, երբ հայերի բնակութիւնը եղել է Շամիրամի թաղ կոչված այն մասում, որ այժմ թիւրքերի բնակութեանն է յատկացված. հայերը հետզհետէ հեռանալով քաղաքի այդ ծայրաթաղերից՝ քաշվել են դէպի քաղաքի ներքին թաղերը, ուստի յիշեալ գերեզմանոցն էլ լքվել է. թէև դեռ 20 տարի առաջ էլ այնտեղ գտնվում էին խաչքարեր, նոյն իսկ այժմ էլ կան մի քանիսը, բայց թիւրքերն առարկում են, որ դրանք հայերի կողմից բերված են վերջին տարիներում։ Դեռ շատերն են յիշում, որ հայ քահանաները գնում ու օրհնում էին գերեզմանոցը։ Իսկ թիւրքերը չեն ուրանում, որ գերեզմանոց է եղել այն, բայց, ասում են, հայերինը չէ եղել, այլ հայերից առաջ ապրող կապաշտ ազգերինը։

Այս առարկութիւնը պատմութեան ու գիտութեան առաջ չէ դիմանում, որովհետև հայերից առաջ ուրիշ ժողովուրդներ չեն եղել Վանում, իսկ յայտնի է, որ մարդկային ոսկորը գոնէ 500 տարուց աւելի չէ դիմանում, մինչդեռ գերեզմանոցի գետինը փորվելիս՝ ոսկորներ ու գանգեր են դուրս գալիս մեծ քանակութեամբ։

Գերեզմանոցի գետինը գտնվելով քաղաքի գլխաւոր փողոցի վրա՝ մեծ արժէք է ստացել։ Հայերը յաճախ ցանկացել են գետինը ցրմափակել, բայց կառավարութիւնը չէ արտօնել ու 10 տարի առաջ էլ գերեզմանների անհարթութիւնները յարդարելով՝ վերածել է զօրքերի մարզատեղիի, իսկ սահմանադրութեան վերահրատարակումից յետոյ էլ՝ անուանել է «Հիւրրիյէթ մէյդանի», սահմանադրութեան հանդէսներն այնտեղ կատարվելուն պատճառով։

Առաջնորդարանը վերջին ամիսներում նորից դիմումներ կատարեց գետնի վրա առաջնորդարանի և այլն շէնքեր շինելու համար՝ Վեհ. Հայրապետի արտօնութեամբ, բայց վալի Թահսին բէյ նախ խուսափողական պատասխաններ տալուց յետոյ՝ այժմ էլ իդարէի ժողովի որոշմամբ, հրաման է ուղարկել քաղաքապետութեան, որ այնտեղ շինվի քաղաքապետարան, դեղարան և այլ շէնքեր։ Այս որոշումը հայերին մեծ յուզումի է մատնել, համարվելով այն կառավարութեան կողմից եղած մի մեծ նախատինք ու անարգանք իրանց կրօնին ու նախահայրերի ոսկորներին։ Այնպիսի մի ժամանակ, երբ հայերը հայկական բարենորոգումների գործադրութեան ու իրանց բռնագրաւված հողերի վերադարձին են սպասում, այսպիսի ժամանակը, ասում ենք, գերեզմանոցի գրաւումն, այն էլ կառավարութեան կողմից, մեծ վիշտ է պատճառում, ուստի սպասվում են բարդութիւններ ու կնճռոտութիւններ։ Արդէն ժողովրդական շրջաններում ստորագրվում է մի մեծ հանրագրութիւն, որով ազգ. վարչութիւնից պահանջվում է ամեն օրինական միջոցներ ի գործ դնել գերեզմանոցը ազատելու կառավարութեան բռնագրաւումից ու տեղի չը տալ, որ ժողովուրդը դիմէ իր գիտեցած ապօրինի միջոցներին։ Տեսնենք թէ վալի Թահսին բէյ ժողովրդի ազգային ու կրօնական զգացումները յարգելու չափ խելացի պիտի գտնվի. որովհետև իդարէի ժողովի վերջին որոշումը վերագրվում է նոյն իսկ վալիի նախաձեռնութեան ու նրա երկերեսանի քաղաքականութեան։ Մարակ

ԽԱԲԲԻԿՆԵՐ ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՔԻՑ

Երզրում, 23 մարտի

Կառավարութիւնը միաքը դրեր է անպատճառ ժանդարմի սպանութիւնը քեօփրի-քէօյցոց վերագրել և այդ ուղղութեամբ ոչ մի միջոց չի խնայեր։ Կառավարութեան պաշտօնեաներուն, մանաւանդ Հասան-Կալէի կայմակամին (գաւառապետ) ևս այդ ձեռնտու է, վասնզի ատով կարելի է արդարացնել այն ամեն բռնութիւնները, հակաօրինական ընթացքները, ծեծը, քէօֆիւրը, տներ քանդելը, կրօն, հաւատ հայհոյելը, այնքան վնասներ (նիւթական և բարոյական) տալը, որ կատարուեր է հէնց իրենց և մասնաւորապէս կայմակամի ձեռօք։ Փաստերը կապացուցին, որ ժանդարմի սպանողները էրզրումցի թիւրքերն են. Իշխօ գիւղացի հայ երիտասարդ մը, որ Էրզրում կը ծառայէ թիւրք աղայի մօտ, իր աչքով տեսեր էր և կը հաստատէ ոճրագործութիւնը էրզրումցիներու կողմէ կատարուած ըլլալը. քննիչի հետ հոն գացած կայմակամը մտրակի հարուածոր

[illegible]

ՕՊԻՈՒՄԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆՈՒՄ

[illegible]

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԾԱԽՍԵՐ

«Военное дѣло за границей» [illegible] կատարած ծախքի և զօրքի թուի մասին։

Գերմանական զօրքի թիւը առ 31 դեկտ. 1913 թ., ըստ այդ տեղեկութիւնների, 746,700 մարդ էր (1914 թ. այդ թիւը բաւականին կաւելանայ)։ Գերմանացիք ծախսել են զօրքի վրա 1008 միլիոն մարկ, որ Գերմանիայի 67½ միլիոն ժողովրդի մէջ կազմում է 14,97 մարկ իւրաքանչիւր մարդուն։

Ֆրանսիան ունի զէնքի տակ 868,000 մարդ, 10,000 զինուոր Ալժիրում, 53,000 արաբ և 54,000 զինուոր օժանդակ նպատակով։ Բացի դրանից կան կրկին գաղութային 25,000 զինուոր։ Զօրքի ծախքը նստում է 765,7 միլիոն մարկ, որ կազմում է Ֆրանսիայի 39,7 միլիոն ժողովրդի մէջ՝ 19,29 մարկ իւրաքանչիւր հոգուն։

Ռուսաց զօրքի թիւն է 1.490.000։ Ծախքերը կազմում են այդ զօրքի վրա 1254 միլիոն, որ անում է 157,8 միլիոն ազգաբնակութեան մէջ՝ 7,95 մարկ իւրաքանչիւր մարդուն։

Աւստրօ-ունգարական զօրքի թիւն է 440,750 հոգի. ծախքը ճիշդ կերպով որոշված չէ։

Իտալական զօրքի թիւն է 415,000 մարդ. ծախքը՝ 331,7 միլիոն, 31,1 միլիոն ազգաբնակութեան մէջ հոգուն 9,45 մարկ։

Անգլիական զօրքի թիւն է մայր ցամաքի վրա 243,000 մարդ, ծախքն է՝ 576,6 միլիոն, որ կազմում է 12,51 մարկ հոգուն։

Եապոնիան ունի 250,000 զինուոր, ծախսում է 196,2 միլիոն, որ կազմում է նրա 52,2 միլիոն ազգաբնակութեան մէջ, հոգուն 3,76 մարկ։

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Իտալական լրագիրների ասելով, Աբբացիայում տեղի ունեցած տեսակցութեան ժամանակ պայմանաւորուած է տեղի ունեցել, որ Փոքր Ասիայում Իտալիայի տնտեսական շահերի դէմ Աւստրիան ոչ մի արգելառիթ չը պէտք է յարուցանէ։

◆ Կ. Պօլիս են մեկնում շատ ռուսական հրէաներ, որոնք Թիւրքիայում հողեր են ձեռք բերում մշակելու համար։ Հրէաների այդ շարժումը չէ բղխում սիօնիզմի նպատակներից։

◆ Սօֆիայից հեռագրում են, որ Բ. Դուռը որոշել է արտաքսել բոլոր քրիստոնեաներին Եւրոպական Թիւրքիայից։

◆ Ֆրանսիական կառավարութիւնը Կ. Պօլսում վճռական բողոք յայտնեց, որ Թիւրքիան երկաթուղային կօնցեսիաներ է տալիս Իտալիային Փոքր Ասիայում։ Ֆրանսիան գտնում է, որ այդ հանգամանքը խախտում է իր շահերը։

◆ Հաագայում, խաղաղութեան միջպարլամենտական միութեան կօմիտէտի նիստում, որին ներկայ էին 13 պետութիւնների ներկայացուցիչներ (Ռուսաստանի կողմից Եֆրեմօվը), վերջնականապէս ընդունվել է կօնֆերէնցիայի ծրագիրը, որ գումարվելու է Ստօկհօլմում ներկայ տարվայ օգոստոսի 19-ին։

◆ Ռումինական գահաժառանգը Պետերբուրգից վերադառնալուց յետոյ տկարացել է լուրջ կերպով։ Հիւանդութիւնը ստանում է վտանգաւոր ընթացք։

◆ «Fr. Zeit.»-ի ասելով, Deutsche Bank-ի և Royal Dutch Petroleum Company-ի միջև Միջագետքի նաւթաբեր հողերը շահագործելու համար կայացել է համաձայնութիւն։ Սինդիկատը յանձն է առնում մշակել Բաղդադի և Մօսուլի վիլայէթների նաւթային կօնցէսիաները։

◆ Ֆրանսիական գիտութեանց ճեմարանը մեծ մաթեմատիկոս Անրի Պուանկարէի յիշատակը յաւերժացնելու համար հանգանակութիւն է սկսել կազմելու ֆօնդ՝ բոլոր ազգութիւնների երիտասարդ ուսուցիչների աշխատանքները խրախուսելու համար։

◆ Հռոմից հեռագրում են, որ վերջին օրերս Նէապօլում նկատվում է, որ Վէզուվը սկսել է գործել. երկիւղ են կրում, որ հրաբուխը յանկարծ գործէ ուժեղ թափով։

◆ Լօնդօնի բօրսայում գները տատանվել են այն տեղեկութիւնից, թէ Եապօնիան արդէն ուղարկել է ռազմանաւեր Մէկսիկայի ջրերը։

◆ Մէկսիկայում դրութիւնը դառնում է կրիտիքական։ Ամերիկական զօրքերը կրում են ուտելիքի և ռմպելիքի պակասութիւն։ Խուէրտան ամնիստիա է շնորհել բոլոր քաղաքական բանտարկեալներին։ Նա մերժեց Անգլիայի միջնորդութիւնը։

◆ Ֆրանսիական պրեզիդէնտի և անգլիական թագաւորի Պետերբուրգ գալը որոշվել է վերջնականապէս։ Ցամենայն դէպս, եթէ անգլիական թագաւորի գալուստը անկարելի լինի, գալու է անպատճառ սըր Գրէյը։ Այցելութեան նպատակն է երրեակ համաձայնութիւնը երրեակ դաշնակցութեան փոխելու ցանկութիւնը։

Խմբագիր-հրատարակիչ՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՆԵՎՐԱՍՏԵՆԻԱՆ

եւ ջղային հիւանդութիւնները, սեռական թուլութիւնը, նէվրալգիան, ողնաշարի հիւանդ., կաթուածները, սրտի հիւանդութ., զառամեալ դրութիւնը, հիւծուածութիւնն ու նիհարութիւնը մեծ աջողութեամբ բժշկւում է Սպերմին-Պելը, որի մասին վկայում են աշխարհիս ամենայայտնի բժիշկների բազմաթիւ դիտողութիւնները գրականութեան մէջ։

Սպերմին-Պելը միակ իսկական, բազմակողմանի փորձված Սպերմինն է, այդ պատճառով էլ պէտք է ուշադրութիւն դարձնել

„ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԵԼԻ" անուան վրա և չը գնել կեղծուածները, հեղուկներ և սերմային գեղձերից պատրաստված մահլամներ, որպէս անպէտք նմանողութիւններ, որոնք թէ յատկութեամբ և թէ ներգործութեամբ Սպերմին-Պելի հետ ոչ մի առնչութիւն չունեն և յաճախ պարունակում են առողջութեան համար վնասակար տարրեր։

Ցանկացողներին ուղարկվում է ձրիաբար «Цѣлебное дѣйствіе Спермина» գիրքը. ամբողջ օրգանօտէրապիայով հետաքրքրվողներին ուղարկվում է՝ 4 հատ 7-կոպէկանոց նամականիշ ստանալուց յետոյ՝ նոր լոյս տեսած «Цѣлительныя силы организма» գիրքը։

Սպէրմին-Պելին կայ ամենուրեք։

Профессоръ Д-ръ П Е Л Ь и С-вья С.П.Б.
Մատակարար Նարին Կայսերական Մեծ. Դրան.

№ 3. (М. 8663) 0—2

Լոյս տեսաւ
«ՓՈՐՁԱՆՔՆԵՐԻ ԲԺՇԿԱՐԱՆ»
պարզ և հասկանալի լեզուով ամեն մարդու համար։ Անհրաժեշտ է մանաւանդ գաւառացիներին, որտեղ չը կայ բժիշկ և դեղատուն։ Ամեն տեսակ պատահական փորձանքներ և նրանց օգնելը ամենահեշտ միջոցներով։ Դեղարանով և բացատրութիւններով։ Գինը 30 կ.։ Ծախվում է նաև—«Վեներական ախտերի եւ ծածուկ ցաւերի բժշկարան», նկարներով, բազմաթիւ բեչեպտներով և խորհուրդներով։ Գինը 50 կ.։ «Ծիծաղի ակնոր», անէկդոտներ։ Գինը 20 կ.։ «Կնիկարմատի շալվարը», վօդեվիլ։ Գինը 20 կ.։ «Բաֆֆին» կենսագր. պատկերով։ Գինը 10 կ.։ «Միննայն դագաղում» պատմուածք։ Գինը 7 կ.։ Դիմել Թիֆլիս, գրավաճառներին, և ինձ՝ Тифлисъ, Семеновская ул. № 9. Медиц. фельдшеру А. Г. ЕСАЯНЦУ. Գրքերի գինը և ճանապարհի ծախսի համար 17 կ. մարկաներով առաջուց ուղարկել։
(հ. կ.) 327. 100—1

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ և ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԲԺՇԿԱՐԱՆ
մարմնի վէրքերի և ներքին հիւանդութիւնների
Աշխարհահռչակ բժշկապետ հայազգի
ՄԻՔԱՅԷԼ ՌԷՍՏԷՆԻ Բժշկարանից
ընտրութեամբ ծաղկաքաղեց
ԳՐԻԳՈՐ ա.-ք. ՄԱՆԴԱԿՈՒՆԻ
Բժշկարանի բժշկութեան գոհարները հետևեալներն են. Խեցգետին, քաղցկեղ, խուլեր, պարանոցի խուլեր, մորթու կարծրացնդութիւն, փտախտութիւն, բորոտութիւն, քոսոտութիւն, սերմնակաթութիւն, սերմնահոսութիւն, դժուարամիզութիւն, միզարգելութիւն, ջրգողութիւն, դեղնութիւն, կաթողութիւն, խելագարութիւն, լուսնոտութիւն, ուշագնացութիւն, փորհարութիւն, ընչարգելութիւն, դժուարամարսութիւն, ջրղացաւութիւն, փսխողութիւն, պնդութիւն, որդերբոութիւն, յիշողութիւն, անդամալուծութիւն, արբեցողութիւն, տենդ, գլխացաւ, գլխի պտոյտ, ցնորումն, կրծքացաւ, սրտացաւ, սրտի բաբախումն, աչքացաւ, ատամնացաւ և շատ կերպ-կերպ ցաւեր։
Գինն է 1 ր., գումարով գնողներին զիջումն։
Հասցէս՝ Թիֆլիս, Գր. ա.-ք. Մանդակունի
(15, 30) 316. 6—1

≡ USOMASOL ≡
ԱՏԱՄԻ ԷԼԻԿՍԻՐ
Ատամներն ամրացնում է և առողջ դրութեան մէջ պահում, պնդացնում է լնդերքը և ախտահանում է բերանի խոռոչը։
Սրուակի գինը 1 ր. 50 կ., 1 ր. և 50 կ.։
USOMASOL ԸՆԿ.
Ստօկհօլմում.
Պահեստը Կովկասեան Ընկ. Դեղային Ապրանքների խանութում։
(М. 50498) 8—6

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ ԵՒ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
ՈՍԿԻ ԲԱՐԵԿԱՄ
ՀԱՅ ԸՆՏԱՆԵԱՑ
Զորրորդ տպագրութիւնը՝ էջ 1414. պատկերներ 334. բովանդակութիւնը հարստացրած է աստղաբաշխական, բազմակերպ գուշակողական, երկրագործական, անտեսական, երազագիտական, հիպնոտիզմական, տոմարական, փիլիսոփայական, աստուածաբանական, պատմական, ժամանակագրական, տեղեկագրական, բարեկարգչական, իմաստասիրական, ղուրանական, մեղուաբուծական, չերամապահական, տարրաբանական, հանքաբանական, արհեստաբանական, առողջապահական, բժշկական, անասնաբուժական, մեկնաբանական, զուարճախօսական հետաքրքրական, գինեգործական, ժառանգական, աշխարհագրական, ծննդաբերական և այլ և այլ բազմաթիւ և ընտիր, և շատ պէտքական նիւթերով, այլ և վիճակաբերութեան, աղթարքի եւ ռամ ձգելու գիտութիւններով և էսպերանտոյի քերականութեամբ։
ԳԻՆԸ 5 ՌՈՒԲԼԻ
Ճանապարհածախսով 6 րուբլի, զիջում միմիայն գումարով գնողներին, չէ ուղարկվում վերադիր վճարողներին։
Հասցէն Թիֆլիս, Գրիգոր ա.-քահանայ Մանդակունի։ (1,15) 180. 8—4

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԱՔՐԵԼ ԱՏԱՄՆԵՐԸ ՈՒ ԲԵՐԱՆԸ միայն ատամնափոշով և վրձինով—դա շատ հին, այժմ ևս գործադրվող, սակայն միանգամայն ոչ ռացիօնալ մէտօդ է։ Եթէ ի նկատի ունենալ, որ ատամները պէտք է մաքրել ոչ թէ արտաքին փայլի համար, այլ նրա համար, որ նրանց կարելի լինի առողջ դրութեան մէջ պահել, այդ դէպքում բերանի ամբողջ խոռոչը մաքրելու համար անհրաժեշտ է օգտվել հեղուկ ախտահանիչ միջոցով։ Դա պայմանաւորվում է նրանով, որ միայն հեղուկն է ընդունակ թափանցելու այն տեղերը, ուր աւելի յաճախ է առաջ գալիս ատամների փտումը, այն է ատամի խոռոչը, ճեղքերը, բացուածքները, աղօրիք ատամների ներքին մասերը և այլն. և եթէ հեղուկը ունի անտիսեպտիկ յատկութիւն, այն ժամանակ փտածութեան պրօցեսը ոչնչանում է հէնց իր սաղմի մէջ։ Այդպիսի յատկութիւն ունի, ինչպէս ապացուցված է մի շարք գիտական փորձերով, «ՕԴՈԼ» ողողիչը. Նա ընդունակ է թափանցելու քմքի, լնդերքի, ճեղքերի և ատամի խոռոչի մէջ, թողնելով լորձաթաղանթի և խոռոչների խորքում անտիսեպտիկ նիւթերի մի ամբողջ պաշար, որ շարունակելով իր ներգործութիւնը ամբողջ ժամերով, նոյնքան ժամանակ էլ բերանն ու ատամները զերծ է պահում թթուածութիւնից ու փտածութիւնից։ Հասկանալի է, որ Օդօլը շարունակաբար գործադրելով՝ մինչև խոր ծերութիւն ատամները կարելի է պահել առողջ և լաւ դրութեան մէջ։

Օդօլի ամենօրեայ սիստեմատիկ գործածութիւնը ամենալաւ հոգատարութիւնն է ատամների եւ բերանի խոռոչի վերաբերմամբ։

Մի սրուակը 85 կ., խոշոր սրուակը, որ կարող է բաւականանալ մի քանի ամիս, 1 ր. 50 կ.։
(141264/141281)

Մի կին, որ չէ վախենում պառաւութիւնից
ՄԻ ՏԵՂԵԱԿ ԿՆՈՋԻՑ

«Ես հաւատացած եմ, որ կանանց մեծ մասը կարող է պահպանել իր երեսի թարմ գոյնը երեսուն տարի աւելի, քան այժմս է, —գրում է տ. դէ-Վիլ՝ որ մասնագէտ է կաշու խնամատարութեան գործում։—Վատն այն է, որ կանայք չը գիտեն թէ ինչ կերպ խնամք տանեն։ Ինձ շատ հետաքրքրական է իմանալ, թէ լսե՞լ էք երբէք «Թափանցման պրօցէսսի» մասին։ Դա մի շատ հասարակ միջոց է։ Նա կայանում է նրանում, որ փորձէք հեռացնել ձեր երեսի խունացած, թորշոմած և բծերով ծածկված կաշին ու երևան հանէք այդօրինակ կաշու տակ թագնված գեղեցիկ, վառվռուն և թարմ կաշին։ Այդ նպատակով ժամանակակից կինը գործադրում է քիչ քանակութեամբ կիսաթունդ Դէրմօզօն, Դ-ր Անտօն Մէյէրի, որպիսի դեղը քսվում է երեսին որպէս կօլդ-կրէմ, մի քանի գիշեր։ Մօտ 30 գրամ բաւական է համարվում։ Դա անվնաս և անպայման ախորժելի դեղ է, որը կարելի է ձեռք բերել համարեա ամեն մի դեղատնից։ Այդ դեղի նպատակն է աստիճանաբար, աննկատելի կերպով մաշեցնել երեսի անկենդան և տգեղ կաշին։ Առողջ հիւսուածքների վրա նա երբէք ոչ մի ազդեցութիւն չէ անում, նրա ներգործութիւնը, ընդհակառակը, կենդանարար հետևանքներ է ունենում։ Նրան գործածելուց մի քանի օրվայ ընթացքում նկատելի են լինում աչքի ընկնող առաւելութիւնները։ Իմանալով այդ մասին, ես համարեա թէ միանգամայն թողել եմ իմ երկիւղը ծերութիւնից։

Նոյնպէս կարելի է վարվել նաև ճաքճքված, կոշտ և կարմրած ձեռքերի վերաբերեալ։ Եւ որովհետև այդ միջոցը հասարակ է, էժան և աջողութիւն ունի, դրա համար և հասարակութեան լայն շրջաններում ընդունված է որպէս սիրված դեղ։ Կատարեալ աջողութեան հասնելու համար՝ դեղը գործածելուց առաջ պիտի լուացվել տաք ջրով ու լաւ սապօնով և լաւ սրբվել։

Դէրմօզօնի իւրաքանչիւր արկղիկի վրա փակցված է.

«Издѣліе Лабораторіи Доктора Антона Мейеръ». Եթէ Դ-ր Անտօն Մէյէրի անունը կրճատված է կամ խեղաթիւրված, ակնյայտ է, որ կեղծիք է կատարված։

Տեղեկութիւնների համար կարելի է դիմել՝ С.-Петербургъ, почт. ящ. 371.
(П. 37195)

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
ՓՈԽԱԴՐՎԵՑ նոր բնակարան Սօլօլակում, Բէբուտօվսկայա փող. № 38.
Ներքին և երեխաների հիւանդ., մասնագէտ ստամոքսային և աղիքային հիւանդ.։ Էլեքտրօտէրապիա։ Ընդունելութիւնը առ. ժամը 10—11-ը և երեկ. ժամը 5—7-ը։
Տէլէֆօն № 388.
(ա. օ.) 112. 100—45

ԻՆԺԵՆԵՐ
Ի. Ս. ՊՈՆԴՈՅԵՎ
— ԹԻՖԼԻՍ —
Եվիզավէտինսկայա, 164, անկիւն Բակինսկայա փ.
Տէլէֆօն դրսևնեակի № 123
ԵՐԿԱԹԷ ԳԵՐԱՆՆԵՐ
ԿԱԹՍԱՅԻ ԵՐԿԱԹ
ԱՆԿԻՒՆԱՅԻՆ ԵՐԿԱԹ
ՏԱՆԻՔԻ ԵՐԿԱԹ
(սեւ եւ ցինկով պատած)
ՏԷՄԻՆՑ, ասեղներ, գուղռեն, կրակի դիմացող աղիւս եւ կաւ, մեխեր, ամեն չափսի եւ այլ ճիւրքերի համար։
Շինութիւնների համար աղիւս Վակէում գործող աղիւսի սեփական գործարանից։
(14,28) 34. 32—7

КЪ СВѢДѢНІЮ.

По дошедшимъ до меня слухамъ, нѣкоторыя лица посѣщаютъ отъ моего имени моихъ г. г. клiентовъ для прiема заказовъ, а также получаютъ задаточныя суммы. Довожу до свѣдѣнiя моихъ г. г. заказчиковъ, что мною никто не уполномоченъ на подобныя сдѣлки, и что сношенiя съ г. г. анонсодателями поддерживаю единолично и за дѣйствiя самозванцевъ не отвѣчаю.

Съ истиннымъ почтенiемъ агентъ по сбору объявленiй М. А. ГАЖОНІА.
Михайловскiй пр. № 97, кв. 11. Телефонъ 9—25. (Հ.) 326. 2—1

ԱՇԽԱՐՀԷ ԱՇԽԱՐՀ
ԿԱՄ
20,000 ՎԵՐՍՏ ԵՒՐՈՊԱՅՈՒՄ

Գեղարուեստական ուղևորութիւն
ԳԱՐԵԳԻՆ ԼԵՒՈՆԵԱՆԻ
Ուսումնասիրութիւններ և տպաւորութիւններ (Բազմաթիւ պատկերներով)։
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Հատոր առաջին
Կովկասի կովկասեան ափերը.—Բաթում, Սուխում, Նոր-Աֆօն, Նովորոսիսկ։
Ղրիմ.—Թէոդոսիա, Սիմֆերոպոլ, Բախչիսարայ, Եալտա, Սևաստոպոլ։
Միջին Ռուսաստան.—Եկատերինոդար, Ռոստով, Նոր-Նախիջևան, Մինսկ, Սմոլենսկ։
Ցարերի մայրաքաղաքները.—Մոսկվա, Պետերբուրգ։
Ֆինլանդիա.—Վիբորգ, Իմատրա, Հէլսինգֆորս, Աբօ։
Լեհաստան.—Վարշավա, Լիտովսկ։

Հատոր երկրորդ
Շուէդիա.—Ստոկհոլմ, Ուպսալա, Մալմօ, Տրելբորգ։
Պրուսիա.—Բերլին, Հանովեր, Քէնիգսբերգ, Հալլէ, Բրեսլաու։
Սաքսոնիա.—Լայպցիգ, Դրէզդէն։
Աւստրիա.—Լեմբերգ, Կրակով, Վիեննա, Պրագա։

Հատոր երրորդ
Իտալիա.—Ուդինօ, Վենետիկ, Վերոնա, Բոլոնիա, Ֆլորենցիա, Հռոմ, Նէապոլ, (Պոմպէյ և Վեզուվ) Ջենովա, Միլան։
Շվեյցարիա.—Լոզան, Ժընև, Մոնդրէ, Շիլիոն։

Հատոր չորրորդ
Ֆրանսիա.—Լիոն, Դիժոն, Պարիզ, Կալէ։
Անգլիա.—Դուվր, Լոնդոն։

Հատոր հինգերորդ
Բելգիա.—Օստանդ, Բրիւսէլ, Անտվերպէն։
Հօլլանդիա.—Ռոտերդամ, Հաագա, Ամստերդամ, Զաանդամ։

Ամբողջ գործը կազմում է մօտ 2000 երես «Գեղարուեստի» գիրքով։
ԳԻՆԸ 25 ՌՈՒԲԼԻ
Բացված է բաժանորդագրութիւն առաջին հատորի համար—4 ՌՈՒԲԼԻ։
Դիմել հեղինակին՝ Тифлисъ, Гарегину Левонянъ. Արտասահմանից՝ Tiflis (Caucase Russie) G. Lévonian.
Թիֆլիսում բաժանորդ են գրվում «Գեղարուեստի» խմբագրատանը (Большая Банкская № 4), ինչպէս և «Cafe Central» սրճարանում, Երևանեան հրապարակ։
(Ե.) 145. 10—9

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный